

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

UTOLSÓ ÜZENET

Az államelnök egy kimagasló sziklán ült, közel a parthoz, és a tengert nézte.

Kőbaltáját háncskötél-övébe dugta, jobb kezénél a földön íj, egy köteg nyílvevessző meg a botnak is használt hajítódárda hevert. Vadkecskebőrből szabott, sodrott béllal kivarrt ünneplő ujjasát viselte, lábára légyökökerekkel fakéregből kivágott szandált erősített. Bal oldalán sűrűn teleírt, sóval átitatott és megszáritott yakutalevelek álltak takaros halomban, összefűzve.

A hullámok begyűrűztek az öbölbe, nekiverődtek a szabályos sorokban lerakott köveknek és játékos kavargásban, ezernyi csillogó csöppekre szakadozva verték vissza a délutáni nap aranyló sugarait. A hullámozás moráját megszokta, szinte már el se jutott a füléig, s ha hirtelen megszűnik, bizonyára riadtan pattan föl, keresve a különös csönd okát.

De ettől nem kellett tartania.

Köröskörül, ameddig a szem ellátott, tenger ölelte azt az alig néhány kilométer átmérőjű, apró kis földdarabot, ami az ő számukra a világot jelentette. Kilencvenkilenc család élt itt jelenleg - valamikor százan voltak -, kilencvenkilenc óhazától elszakadt magyar család, immáron tíz hosszú esztendeje és a sziget elnöke most azon töprengett:

- *Vajon meddig még?*

Hosszú volt ez az évtized, telítve örömmel és válságokkal, jóval, rosszal, sikerekkel és kudarcokkal, békében és elkeseredett háborúskodásban. Most éppen szeretet és nyugalom uralkodik, odalenn a téren az emberek énekelnek, táncolnak, otthon érzik magukat...

- *Vajon meddig még?*

Ki a következő, aki felborítja az egyensúlyt és előidéz egy újabb válságos korszakot, s ha igen, miért, miként teszi? Képesek lesznek-e győzedelmeskedni a gonosz felett, mint eddig?

A fiai jutottak eszébe és a többi, velük egykorú vagy fiatalabb, másfélszáz gyerek, akik már itt születtek és csak a szülők történeteiből hallhatták, hogy létezik egy másik, egy sokkal nagyobb „sziget”, ahol hozzájuk hasonló emberek milliárdjai élnek, szeretik és öldöklük egymást, dúskálnak minden földi jóban és éhen halnak. Tátott szájjal hallgatták a tábortüzek mellett a csodálatos gépekről, az elektromos áramról, telefonról szóló meséket s egy szót sem hittek el, fel sem foghatták ésszel, hiszen soha nem találkoztak egyikkel sem. Az ő meséikben nem gonosz boszorkányok, jóságos tündérek voltak a főszereplők, hanem a magától száguldó jármű, mely gyorsabban fut, mint a vadkecske, a falból folyó melegvíz, s még olyan bűvös *valamiről* is regéltek, amellyel távolba lehet látni, messzebbre, mint a sziget legmagasabb pontján álló *Totem*.

A gyerekek rajongtak ezekért a bolondos mendemondákért, szívből kacagtak rajta, de természetesen tudták, hogy mindez csak *mesebeszéd*. Az ő valóságuk a nyílvevessző volt és a kőhegyű lándzsa, amivel csukott szemmel is eltalálják a magasan röppenő madarat, vagy a tengervízben villámként sikló halat, s ha úgy hozza a helyzet, egy szál kőkéssel a kezükben veszik fel a küzdelmet a vaddisznóval. Igen, a sziget a szülőföldjük, ez jelenti számukra az életet, az otthont, a hazát - a világmindenséget!

- *Vajon meddig még?*

Az elnök mellig érő, bozontos szakállába belopódzott a friss, nedves szél, pajkosan végigcsiklandozta bőrét és megborzongatta. Sajogtak a csontjai, pedig nem volt idős, még a negyvenötöt se érte el. Háta kissé meggörnyedt, nehezen járt. A sok gond tette, ami tisztével járt? Talán... A harc nem illett békés, visszahúzódó természetéhez. Dehogyan vágyott ő

államfő lenni, a kényszer hozta így, nem lehetett kitérni a felelősségvállalás elől. Gyűlölte a nehéz rangot, ugyanakkor tudta, hogy muszáj, hogy kötelessége viselnie a terhét, mert szükség van a tekintélyére, szava hitelére és akaraterejére, amire szert tett sok keserves lecke árán.

- *Vajon meddig még?*

Kezébe vette a sótól merev yakutalevelet és hegyes tövispálcikáját a vadszederből sajtolt, sűrű, sötét lébe mártva, róni kezdte a sorokat. Lassan írt, minden szót gondosan megrágva, hogy tömören, mégis sokatmondóan fejezze ki magát, úgy, hogy minél kevesebbet használjon el az értékes „papírból”. Vigyáznia kellett, ne legyen elfogult se önmagával, se ellenségeivel szemben. Csak az igazat, csakis a teljes igazságot szabad leírnia, hogy az utánuk következő nemzedék hű és valóságos képet kapjon arról, miként teremtettek számukra hazát - *ÚJHAZÁT!* Tanuljanak a szülők hibáiból, gyarlóságaiból, ismerjék fel a konkolyt a tiszta vetésben, úzzék ki maguk közül az ármánykodókat, hogy különbek lehessenek, mint ők voltak. Őszintén kell írnia, szépítgetés nélkül.

Olyan ez, mint egy végrendelet: a múltat hagyományozza a jövő számára!

Az elnök a sziget történetét írta.

- *Vajon meddig még?*

1. fejezet

Salánkai Elemér jó ember volt, talán túlzottan is jó, s ezt még a legádázabb ellenségei se vonták soha kétségbe.

Ha büntetni volt kénytelen, éjszakákon át nem aludt, búskomorra vált és jobban szenvedett, mint az, akit megfenyített. Ilyenkor sápadtan járt-kélt, elszótlanodott, szemei vöröslöttek a kialvatlanságtól. Az emberek fejcsóválva nézték, de inkább megmosolyogták, mint sajnálták. Sokan vissza is éltek lágyszívűségével, mert tudták, a jóságos Salánkai ötször is meggondolja, hogy egy goromba szó elhagyja a száját.

Salánkai maga is tisztában volt gyöngeségével, próbált ellene küzdeni, de hiába: amint meglátta az esdeklő tekintetet, a megszeppent arcot, haragja menten elszállt, s legszívesebben bocsánatot kért volna, hogy a leleplezéssel kínos helyzetbe sodorta a szegény vétkezőt.

Igen, Salánkai Elemér mindig is tudta, hogy nem való vezetőnek, főként nem itt, ezen a világtól elzárt szigeten, ahová tíz évvel ezelőtt került, önkéntes jelentkezés alapján, egy kétszáz fős bepalizott csoport tagjaként.

Fele-fele arányban 25-35 év közötti hajadon nőkből és nőtlen férfiakból tevődött össze a társaság. A hangzatos hirdetésben építkezési munkára toboroztak, külföldön, közelebből meg nem határozott országba, olyan csábítóan magas fizetésért, hogy az már önmagában is gyanús kellett volna, hogy legyen, ha alaposabban belegondolnak.

De senki nem gondolt bele, örültek a nagyszerű lehetőségnek, és tolongtak a hirdetésre.

Salánkai Elemér is jelentkezett, holott nem volt rá semmi oka, hogy állást változtasson. Az egyik jónevű tervezőiroda beosztott mérnökeként viszonylag tisztességes fizetést kapott, túrhetően megélt belőle, saját belvárosi garzonlakásában lakott a Lázár utcában, fenn a negyedik emeleten, a körfolyosó mélyén, leghátul, volt egy autója, amit naponta kellett bütykölni, és egy elfuserált szerelmi kapcsolata, amiből három éve igyekezett kigyógyulni, nem sok sikerrel. Pedig mindent megpróbált, ami félénk természetéből tellett: társaságokba járt, ahol többnyire ő volt a páratlan szám, aki rosszkor szól közbe, akinek sose jut partner, s ha mégis, félszégével elriasztja a legelszántabb férjvadászt is. Kollégái örökösen ugratták, ő volt minden tréfa célpontja, s egy napon rádöbbsent, hogy elege van.

Megírta a jelentkezését és az elsők között került fel az utazólistára.

Le kellett tenni fejenként 150 ezer forint közvetítési díjat, plusz huszonötezret utazási költség címén, majd autóbuszokkal elvitték őket Hamburgba, ott hajóra szálltak, s több napi hánykolódás után egy ködös, szürke hajnalon kikötöttek valahol, amiről akkor még nem sejtették, hogy ismeretlen, dimbes-dombos, lakatlan sziget, s ahol állítólag lakótelepet, utakat kellett volna építeniük, de hogy kik számára és miből, az sohasem derült ki.

A cég, amely beszervezte őket, felszívódott, többé nem adott életjelt magáról, igaz, lehetőség sem lett volna rá, mivel a szigeten nem volt se telefon, se posta, egész pontosan: nem létezett az ég adta világon semmi, se építőanyag, se más egyéb, csakis fák, bokrok, kisebb-nagyobb állatok és körben víz, rengeteg víz, maga a végeláthatatlan óceán, de hogy a sziget a földgolyó mely részén helyezkedik el, arról halvány sejtelmük sem volt.

Amikor a hajó elment, s ők ott maradtak a parton, a szabad ég alatt csomagjaikkal és kétségeikkel, első döbbenetükből magukhoz térve iszonyú kétségbeesés lett úrrá valamennyiükön. A nők zokogtak, a férfiak káromkodtak, verekedések törtek ki, volt, aki a habokba vetette

magát, de szerencsére hamar észrevették a közelben cirkáló cáparajokat és gyorsan visszamenekültek a homokos partra.

Talán jámbor, mindenbe könnyen beletörődő természetéből fakadóan leghamarabb Salánkai Elemér tért magához. Felkapaszkodott egy sziklára és onnan szólt a kétségbeesett, fejvesztve ordító sorstársaihoz. Törékeny, szikár alakja, kopasz feje, kissé fátyolos hangja nem sok bizalmat árasztott, de okosakat mondott:

- Figyeljenek ide, barátaim! Azzal nem megyünk semmire, ha egymás torkának ugrunk, inkább próbáljuk józanul felmérni a helyzetünket. Nézzük, mihez kezdhetünk? Innen saját erőből semmiképpen nem tudunk visszajutni a lakott világba, ha tetszik nekünk, ha nem, jó, ha ezt előre tisztázzuk. Isten a megmondhatója, mikor vetődik erre egy hajó, mindenestre addig is, amíg értünk jönnek, nem ártana megismernünk a sziget adottságait. A lehetőségektől függően legalább ideiglenesen be kell rendezkednünk, hogy ne kelljen vademberek módjára, kőkorszaki körülmények között tengődnünk kőbaltával a kezünkben, nyers húst vagy egymást marcangolva. Valamennyien szakmával rendelkezünk. Segítséget nem várhatunk sehonnan, senkitől, kizárólag önmagunkra vagyunk utalva. Mindenki ért valamihez, vannak asztalosok, lakatosok, meg még ki tudja, mifélek. Én magam például építészmérnök vagyok, Salánkai Elemérnek hívnak. Orvos van közöttünk?

- Olyasféle! - jött közelebb egy értelmes arcú fiatalember. - A nevem Gódor Antal, de nem vagyok igazi orvos, hanem természetgyógyász mellett dolgoztam pár évig. Megismertem egy csomó füvet, melyik mire való, különféle tornákat meg ilyesmit. Jobb, mint a semmi.

- Így igaz! Jó lenne, ha alaposan átfésülné a szigetet, keressen olyan fűféléket, amiket felismer, s amikről úgy gondolja, hogy hasznosíthatók. Ha ehettek is bukkan, kész szerencse, jelölje meg, szedjen mintákat. Jó volna, ha maga mellé venne néhány önként jelentkezőt és ha nincs akadály, őket is beavathatná a tudományába. Ennyi ember esetében egy orvos nem orvos. Ugye, megért engem? Van még valaki, aki valamilyen különleges képesítéssel rendelkezik?

- Én jogász vagyok, doktor Reich Rezső - vörös hajú, rókaképű emberke tolakodott előre, öklét fenyegetően rázva a feje fölé, s mint ilyen, bejelentem, hogy pert fogok indítani azok ellen, akik...

- Félek, hogy ez most nem igazán időszerű, talán jobb lenne későbbre halasztani a kérdést - szakította félbe bocsánatkérően Salánkai. - Szerény megítélésem szerint pillanatnyilag sürgősebb, hogy elhelyezkedjünk, valamilyen fedél legyen a fejünk fölött. Asztalosok, ácsok jelentkezzenek.

Legalább tíz kéz emelkedett a magasba.

- Szerszámaik vannak?

- Természetesen! Mindenkinek hoznia kellett a legfontosabbakat.

- Akkor olyan nagyon nagy vész nincs - nyugtatta az embereket Salánkai a sziklán egyensúlyozva. - Első dolgunk, hogy kijelöljük a szálláshelyeket, ahogy elnézem fa van bőséggel, a hölgyek próbáljanak csinálni valami ennivalót. Összeadjuk amink van, felállítunk egy nagy, közös konyhát. Vagy húsz bátor férfi induljon el, s még sötétedés előtt igyekezzenek feltérképezni a szigetet, hogy legalább annyit tudjunk, miféle helyen vagyunk, mire számíthatunk, de ne menjenek messzire és mindig maradjanak látótávolságban egymáshoz képest. Legyenek óvatosak, hátha ragadozók vagy bennszülöttek vannak. Okvetlenül vigyenek magukkal védekező eszközt, botot vagy valami mást. Tíz ember gyűjtsön tüzelőnek valót...

- Hé, milyen jögon parancsolgat itt? - rivalt Salánkaira egy ölesvállú, tagbaszakadt hústorony. Olyan nyaka volt, mint a bikának.

- Bocsánatot kérek... - hápogott ijedten Salánkai -, mi sem áll távolabb tőlem, mint hogy parancsolgassak, az ilyesmi idegen a természetemtől. De lássa be, valamilyen rendszert ki kell alakítanunk, nem lehet külön-külön, ész nélkül, kapkodva intézkedni, mert abból sosem származik jó. Egyéb se hiányzik, mint hogy elveszítsük a fejünket, kitörjön a pánik.

- Igaza van - álltak melléje néhányan. - Rendnek kell lenni. Szükségünk van egy vezetőre.

- Úgy van! Úgy van! Legyen Salánkai az. Szavazzunk!

A kezek egy ütemre lendültek az ég felé: Salánkai Elemér életében először egy közösség teljhatalmú vezetője lett. Ettől úgy megdöbbsent, hogy csuklani kezdett.

- Én... hukk... én... én nem is tudom, alkalmas vagyok-e ekkora megtiszteltetésre... De ha úgy gondolják, nem bánom... Vállalom... Persze, nem egyedül... Ez az izmos úr például lehetne rendfenntartó... Szabadna tudnom a nevét? Kérem, uram...

A hústorony fűjtatva előre nyomult, lapátnyi kezeit kinyújtva:

- A haverok csak Snóblinak hívtak, ha nekik megfelelt, itt is jó lesz, maradjunk ennyiben - mondta és vasvilla szemekkel pillogott maga köré. - Oké, én leszek a zsaru. Otthon is biztonsági őr voltam. Kösz a bizalmat, főnök! Maga jó emberismerő. Garantálom, hogy lesz fegyelem. És hadd ajánljam másiknak a haveromat, a Csokit. Hé, Csoki, dugd ide azt a mafla képedet! - mire egy kövérkés, malacszemű óriás somfordált elő, kisfiúsan vigyorogva. Jó rendőrnek ígérkezett mindkettő - Ő lesz a segédem. Megértettük egymást? - kérdezte a tömegetől és nyomatéknak felemelte bunkó öklét.

Az emberek lelombozódva nézték a frissen kinevezett *hatóságot*, vitatkozni senki nem mert. Belátták, hogy valamiféle rendnek valóban kell lennie, s ennek betartatására aligha lehetett volna jobbat találni, mint a két izomagyút.

- Akkor kérem, kedves... ööö... Snóbli úr...

- Csak egyszerűen Snóbli... ha szabad javasolnom.

- Nos, Snóbli... hm... - Salánkainak nehezeére esett a megszólítás módja -, első dolga legyen megszervezni a sziget őrzését. Négy-öt ponton állítson fel figyelőszolgálatot, részben, hogy megállapítsuk, élnek-e a szigeten őslakók, akik esetleg támadólag léphetnének fel, vagy veszedelmes vadállatok, másrészt, hátha közeledik véletlenül egy hajó. Ha valamit észlelnek, gyűjtsanak tüzet. Tudja, mire gondolok... füstjelek... Világos?

- Igenis, főnök! - vágta magát vigyázzba Snóbli. - Máris intézkedem.

- Kérem... ne szólítson főnöknek, ha kérhetem. Mondja azt, hogy... hogy...

- Elnök úr?

- Bocsánat... nem úgy értettem. A nevem... - szabadkozott Salánkai, de Snóbli, ha egyszer a fejébe vett valamit, nem lehetett egykönnyen megállítani. Csak fűjta a magáét.

- Igenis, elnök úr! Hallottátok? - fordult Snóbli a szigetlakók felé. - A vezetőnk megszólítása e perctől: *Elnök úr!* Oké?

- Éljen az elnök! - zúgta százkilencvennyolc ember és Salánkai érezte, hogy fülig pirul.

2. fejezet

Így kezdődött.

Salánkai Elemért közfelkiáltással a sziget elnökévé választották.

Sokszor eltűnődött a sors kiszámíthatatlan vargabetűin: ő, az egyszerű, mindenkivel szemben udvarias, jelentéktelen mérnököcske, akit még a takarítónők sem vettek komolyan, egyszeriben 199 ember teljhatalmú elnöke lett, úgyszólván élet-halál ura, akinek a szava, parancsa megfellebbezhetetlen törvénné emelkedett a kimondás pillanatában.

Mivel soha nem volt alkalma önmaga képességeit próbára tenni, most legnagyobb meglepetésére kiderült, hogy nem akármilyen szervezőképességgel áldotta meg a természet. Tökéletesen és megfontoltan igazgatta kis birodalmát, nem létezett olyan vitás kérdés, melyben ne találta volna meg a legbölcsebb megoldást, az emberek tisztelték, becsülték, felnéztek rá - és nem szerették.

Hogy miért? Erre aligha tudott volna bárki is ésszerű választ adni.

A személyiségében volt valami megmagyarázhatatlanul zavarba ejtő, ami sokakat riasztott, elhúzódtak tőle, s ha tehették, elkerülték, bensőséges, meghitt barátságot képtelen volt kialakítani a lakosokkal. Ha valakire ráemelte szolid, de vesébelátó tekintetét, az illető elvörösödött és képtelen volt hazudni vagy ellenszegülni, inkább elsomfordált.

A jósága nem tetszett, vagy a szelídsége nyomasztotta az embereket? A tökéletesség, ami átsugárzott egész lényéből, cselekedeteiből, az váltotta ki a szigetlakókból a kisebbségi érzést? Ez a kérdés nem merült fel soha senkiben, így válasz sem születhetett rá, csak egy volt bizonyos: lehetetlenség lett volna akár csak egyetlen hibáját fejére olvasni, de még egy apró igazságtalanságot, elfogultságot se. Hangos, durva megnyilatkozás az ő szájából elképzelhetetlen volt. Salánkai elnök minden feladatát úgy végezte, hogy a legkritikusabb szem sem talált benne kivetnivalót, és a 199 ember kénytelen volt nap mint nap szembesülni önnön tökéletlenségével.

Lehet ennél kínzóbb érzést elképzelni?

Tűrtek, engedelmeskedtek, s miközben mindenki elismeréssel szólt az elnökről és dicsérték kivételes zsenialitását, a felszín alatt gyülemlett a változtatás óhaja, s főlő volt, hogy olyan robbanással fog kitörni, ami elsöpri a sziget békéjét.

A közepszerűség nem viseli el maga fölött a különbet.

Salánkai Elemérnek fogalma sem volt arról, milyen általános, ugyanakkor tiszteletteljes elutasítás övezi személyét, s ez némileg növelte szűken mért önbizalmát. Meg volt győződve róla, hogy kedvelik, hiszen sosem tapasztalta az ellenkezőjét. Rendelkezéseit, döntéseit vita nélkül fogadta s hajtotta végre a lakosság, Snóbliéknek gyakorlatilag nem volt semmi dolguk. Az elnöknek gondja volt rá, hogy mindenki - elsősorban ő maga - egyenlően dolgozzék és részesedjen a javakban, így a lázongásnak voltaképpen az égvilágon semmi valós alapja nem volt.

A nép mégis morgott, anélkül, hogy nyíltan bujtogató ellenzék lett volna a szigeten - legalábbis az elnök nem tudott róla.

Ha a valóságról Salánkai tudomást szerez, alighanem megdöbben, s bizonyára azonnal lemond, de soha senki egy lapos pillantással sem érezte fenntartásait. Ellenkezőleg: szemtől szemben csakis rajongással és odaadással találkozott, s igen nagy lelkierő, mélységes intelligencia kellett ahhoz, hogy ne érezze csalhatatlannak, alattvalói fölött állónak magát.

Eddig sikerült elkerülnie ezt a súlyos és többnyire gyógyíthatatlan betegséget.

A sziget olyan bőséggel ontotta áldásait, hogy jószerével alig kellett megdolgozni érte. Gódorék már az első napokban találtak ehető, zamatos gyümölcsöket, tápláló édesburgonyát, amit csak a földfelszín alól kellett kikaparni és rengeteg termett belőle a sziget teljes területén. Úgyszólván mindenre fel lehetett használni: kalácsot sütöttek belőle, főzelékként, sőt akár nyersen is fogyaszthatták. Kiválóan bevált üdítő italként, sőt egyesek még pálinkafőzéssel is megpróbálkoztak, s bár Salánkai elnök, amikor Snóbliék jelentették, szigorúan betiltotta és folyamatosan ellenőriztette, nehogy megszegjék a tilalmat, mégis voltak, akik suttyomban, valahol az erdők mélyén pálinkát főztek. A Gódor-csapat magvakat is gyűjtött, így fedeztek fel egy vadbúza fajtát, amit megőröltek és kitűnő kenyeret sütöttek, jobbat, mint amilyen az édesburgonyából készült kalács volt. Sőt a tengervíz lepárlásából nyertek.

Igazi, módszeres földművelésről mégsem lehetett beszélni, részben mert a sziget növényzete ellátta őket élelemmel, másrészt az enyhén homokos szűz talaj olyan porhanyós volt, akár a legfinomabb kerti komposzt; nem kellett ásni, elég volt elegylengetni, máris lehetett vetni és évente többször érett be a termés. Öntözésről pedig szó sem esett: hetenként egyszer-kétszer menetrendszerűen érkezett a langyos eső, a levegő egész éven át meleg volt és párás, ideálisabb állapotot elképzelni sem lehetett volna a növénytermesztéshez. Később még kukoricát is találtak, legalábbis hasonlított rá, de sokkal édesebb, és dupla akkora csövei voltak, mint az otthon megszokottnak.

Egyik napon Ábrahám Péter - odahaza szerszámkészítő lakatos volt, most pedig a sziget ezermestere, aki folyton valami találmányon törte a fejét -, boldog mosollyal az arcán lépett Salánkai irodájába.

- Jó hírem van, elnök. Megoldódott a tejellátásunk. Vadkecskéket láttam, hosszú szőrűek, fonálnak valók, és akkora tőgyük van, hogy legalább öt litert kifejhetünk. Ha engedélyezed, készíték csapdákat, azzal befoghatunk vagy száz példányt. Többé húsrá, vajra, sajtra se lesz gondunk. Kérek három embert, akik segítenek.

- Megkapod - örvendezett Salánkai. - Azért vigyázzatok, legyetek óvatosak, sose lehet tudni. S ha találtok más állatokat is, amik hasznunkra lehetnek, azokból is próbáljatok begyűjteni néhányat, hátha sikerül megszelídíteni őket.

Kutyára emlékeztető, jámbor természetű állatka került az útjukba, nem menekült el, hanem odasündörgött hozzájuk, azután már elzavarni sem tudták. Kedves, okos kis jószág volt, azonnal értett a szóból, hamarosan minden család legkedveltebb háziállata lett, bejáratos volt a szobákba, éjjel hangos rikkantásokkal jelezte, ha idegen bukkant fel a közelben.

Ennél sokkal nagyobb jelentőségű volt további két állatfaj felfedezése.

Először egy vadmalacra bukkantak, két faág közé beszorulva visített az anyja után. Ábrahám azonnal csapdákat állított és rövidesen egész falkányi vaddisznó rőfögött a közös karám kerítésén belül. Az állatok nem okoztak gondot, jól túrták a fogságot, ha valamelyik kiszökött, éjszakára mindig visszatért a többihez.

A vadnyulak szinte „önként” jelentkeztek befogásra: már az első napokon egyszerűen besétáltak a főtérre, lelegelték a frissen ültetett virágpalántákat, beszemtelenkedtek a kertekbe.

Elég volt egy ketrecet összetákolni, maguktól bementek és leheveredtek. Később már be se csukták a ketrecek ajtaját, hiszen tudható volt, hogy a nyulakat nem szükséges őrizni, ellenkezőleg, elkergetni sem lehetett volna őket. S ezek a mulatságos, fürgé kis állatok elképesztően szaporák voltak: alig néhány hét elteltével makogó kisnyuszik tömkelege született, egy alomban 15-16, rövidesen már lépni sem lehetett tőlük, az utcákon is vadnyulak hemzsegték. S mivel nem voltak nagy testűek, egy nyúl egy ember egyszeri étkezését jelentette s nemigen akadt nap, hogy ebéd vagy vacsora meglelt volna finom, omlós nyúlhús nélkül.

Két év elteltével úgy ismerték a sziget minden négyzetcentiméterét, mint a tenyerüket és ámulva, boldogan vették tudomásul, hogy csodálatosan gazdag, minden földi jóval megáldott, tejjel-mézrel folyó világba kerültek, mintha a természet kárpótolni akarná őket az elvesztett óhazáért. Bőven folydogáló kristálytiszt, iható vizű hegyi forrás, datolya, banán, gumifa, bambusznád, kender - minden megtalálható volt, ami a megélhetéshez kellett, hozzáértő szakemberekben pedig nem volt hiány.

A feldolgozást Ábrahám irányította és gondoskodott arról, hogy akiknek olyan szakmájuk volt, ami a szigeten használhatatlan, gyorsan beletanuljanak mindabba, ami itt szükséges.

A sziget lakói nagyszerűen berendezkedtek és paradicsomi nyugalomban, bőségben éltek, semmiben nem szenvedtek hiányt.

Salánkainak első dolga volt megalakítani egy néptanácsot, afféle parlamentet, ahol a demokrácia szabályainak betartásával közösen hozták a törvényeket, teljes szólásszabadság uralkodott, valamennyi lakosnak joga volt részt venni a gyűléseken, hozzászólhatott, javaslatokkal állhatott elő, amiket megvitattak és népszavazással fogadtak, vagy vetettek el. Salánkai Elemér csak legvégső esetben élt elnöki vétőjogával, de ilyenkor is elrendelte a népszavazást, amely minden esetben neki adott igazat.

Szintén az első gyakorlati teendők egyike volt: a férfiakat kötelezték házat építeni, de a munkálatok kalákában folytak, a sorrendet sorshúzás előzte meg, így ki volt zárva a kivételezés lehetőségének gyanúja is; jellemző, hogy Salánkai háza huszonkettedikként épült fel, míg az úgynevezett Szigetház - a parlament - csupán ötvennegyedikként. Nők is építhettek maguknak, ha ragaszkodtak hajadon állapotukhoz, de szerencsére nem akadt ilyen.

A férfiak és nők az első hat hónapon belül házasságra léptek, - ez ugyan nem ment vita nélkül, de nagyobb ellenségeskedést sem okozott, az összeillő párok egymásra találtak -, s ez összesen száz családot jelentett. Megnősült Salánkai is; a felesége, Karola, méltó párja volt férjének: egyszerű, nem túl csinos, csöndes természetű, örökké segítőkész nő volt, az asszonyok szíves örömet fogadták el példaképüknek.

Ekkor került napfényre egy kissé mulatságos titok is: kiderült, hogy Reich Rezső jogász csalt annak idején a jelentkezéskor, mivel már akkor nős volt, így feleségével együtt érkezett a szigetre. Most végre ők is összeköltözhetnek, a további titkolózás értelmét veszítette.

A szigeten töltött második évben gyermeksírás zivaja verte fel az éjszakákat és Salánkai Elemér elrendelte egy kisdédóvó megépítését. Az óvoda vezetését saját felesége, Karola vállalta, aki eredeti szakmáját tekintve pedagógus volt, s csak kényszerűségből jelentkezett építőmunkára, mert az iskolát, ahol tanított, megszüntették. Mire elérték a második esztendő végét, már több, mint félszáz csecsemőről kellett gondoskodniuk, s további szaporulatra lehetett számítani.

A véletlennek tudható be, vagy szándékos volt-e, nem tudni, de tény: a két rendőrnök jutottak a legkardosabb asszonyok, de ez így volt helyénvaló: ha a szigeten képesek rendet tartani - ugratták őket a férfiak -, mutassák meg, hogy otthon is ők az urak. Snóbiák eleinte jót

vigyorgtak ezeken a szavakon - később már nem fogadták ilyen derűsen a tréfálkozást. De azért ők is jól megvoltak házas emberként, s csak szűk baráti körben merték felemlíteni a női zsarnokság szörnyűségeit.

A hétköznapi élet, a napi munka megszervezése is lelkiismeretesen és igazságosan történt. Először felmérték, ki akar önként állandóan mezőgazdasági munkát végezni, s kik azok, akik más téren szeretnék hasznossá tenni magukat; az ő beosztásuk ezután már nem változott, hacsak nem kérték, vagy a köz érdeke nem kívánta úgy. A többiek havonkénti váltással hol itt, hol ott dolgoztak: az ültetvényeken, a halászoknál, vagy az építőbrigádokban.

Gódor, a szükségcsinálta természetgyógyász, csodálatos munkát végzett. Két férfit és három nőt tanított be az orvoslásba, egész álló nap járták a szigetet, összegyűjtöttek vagy száz féle növényt és befogott apróállatokon kísérletezték ki, melyik fogyasztható, s melyik mérgező. Saját maguk építettek egy különálló házat - ők, kedves nagyzollással, közkórháznak emlegették - és éjjel-nappal ügyeletet tartottak.

Még Reich Rezsőnek is találtak elfoglaltságot: ő lett a megtermelt és begyűjtött élelmiszereket elosztó központ főraktárosa, amit ugyan személyéhez, doktori mivoltához méltatlannak és roppant megalázónak érzett, de tűrhetően csinálta. Rendszeresen megvádolták, hogy csal, hogy nem egyenlően osztja szét a javakat, s hogy önmagának mindig duplán számítja az adagokat, de nagyobb veszekedés nem lett a dologból: szerencsére mindennek olyannyira bővében voltak, hogy egy kis többlet ide vagy oda, nem számított. Mindenesetre, a kedélyek megnyugtatósára Salánkai egy általános ellenőrző bizottságot állított fel, amely egyebek között Reich munkáját is felügyelte.

A doktor halálosan megsértődött és dúlva-fúlva tiltakozott a bizottság vizsgálódása ellen. Elfogultsággal, szándékos hitelrontással vádolta az elnököt, s valóságos hátmögötti hadjáratot indított ellene, de áskálódásának nem lett sok foganatja. Csak azt érte el, hogy még jobban önmaga ellen hangolta a közvéleményt, ez azonban a legcsekélyebb mértékben sem zavarta Reich Rezsőt.

Ő messzebbre tekintett mindenki másnál és kitartó következetességgel folytatta alattomos aknamunkáját, ám ekkor erre még nem figyelt fel senki annyira, hogy komolyan vegyék. Bolond szegény! - legyintettek rá.

Mekkorát tévedtek!

Csupán két ember volt, aki dologtalanul ténfergett, de ennek mindenki örült: Snóbli és Csoki, a rendfenntartó különítmény.

Salánkai Elemért egyre jobban nyugtalanította a jólétből adódó általános elpuhulás és az unalom. Valamivel le kell kötni az emberek szabad idejét - ezt napnál világosabban látta, csak azt nem tudta, miként, mivel tegye azt.

Az unatkozó emberek kiszámíthatatlanok, mindenre képesek.

Így érkeztek el a szigetre kerülésük második évfordulójához.

3. fejezet

Sosem nyert bizonyítást, kinek a pihent elméjéből pattant elő az ötlet, hogy a szigetet nevezzék el Új-Budapestnek, de ez volt az első komolyabb válság kirobbantója.

Eleinte hatalmas lelkesedéssel fogadták a gondolatot, de hamarosan ellenzői is lettek, akik inkább az Új-Pestbuda elnevezés mellett kardoskodtak, s csak utólag lehetett gyanítani, hogy a háttérben ezúttal is Reich Rezső lapul, de volt annyi esze, hogy másokat toljon maga elé, ő maga bölcsen úgy tett, mintha semmi köze nem volna a dologhoz.

Salánkai nem kívánt beleavatkozni a vitába, mivel nem tartotta lényegbe vágónak a kérdést, nem volt se mellette, se ellene, hagyta, hadd döntsön az idő és a többségi akarat, ő maga mindenképpen semleges kívánt maradni - s ez nagy hiba volt.

A lakosság két pártra szakadt, a pirosakra és a zöldekre, amit egy folyamatosan virágzó növény levélzete, illetve virága színére vezettek vissza: a zöldek a növény levelét, a pirosak a virágát tüzték a ruhájukra, s ha csak tehették - munkaidő után - kerülték egymás társaságát, külön-külön tartották gyűléseiket és mindkét csoport mereven ragaszkodott elképzeléséhez.

Salánkai a rendőröknek - Snóblinak és Csokinak - a legszigorúbban megtiltotta a pártokhoz való csatlakozást, nekik semlegesnek kellett maradniuk mindentől és mindenkitől, nehogy elfogultsággal vádolhassák a hatóságot, ebből viszont az következett, hogy az elnök, hírvivő hiányában, nem kísérhette figyelemmel a dolgok alakulását, ezért nem is aggódott, komolytalan játéknak, unaloműző, gyerekes bolondozásnak tekintette az egész gyűléseket. Az meg se fordult a fejében, hogy besúgókat alkalmazzon. Később nagyon megbánta, hogy így tett.

Igazán akkor döbrent rá a veszélyre, amikor őt is nyílt színvállásra akarták kényszeríteni a pártoskodók. Ez mindjárt az esedékes parlamenti gyűlés megkezdésekor, napirend előtt történt. A pirosak vezérszónoka, Bata Pál kért szót és bejelentette:

- Mi, az Új-Budapest becsületes, szabad polgárai, tisztelettel felkérjük Elnök urat, csatlakozzék mozgalmunkhoz és szigetünket nyilvánítsa köztársasággá, a fenti elnevezés alatt.

- Tiltakozunk! - ugrottak fel a zöldek, élükön Páter József szóvivővel. - Elnök úrnak nincs joga állást foglalni egy halvaszületett ötlet mellett. A sziget neve nem lehet más, mint Új-Pestbuda, mivel ez fejezi ki őseink szóhasználatát és egykori szeretett fővárosunk dicső múltját. Követeljük, hogy...

Salánkai Elemér felemelte saját kezűleg faragott elnöki botját, mire azonnal csend lett.

- Itt, ebben a házban még én sem követelhetek, uraim, csak kérhetek és indítványozhatok. Tehát *kérem szépen*, ehhez tartsák magukat. S mivel egyszerre nem illik beszélni, szavazzuk meg az első felszólalót. Kérdezem, ki akarja meghallgatni elsőként Bata polgártársunkat? Köszönöm...S most azok emeljék fel a kezüket, akik Páter polgártársat szeretnék először hallani. Tessék... szavazzanak.

Az eredmény meglehetősen kínos volt: 50-50 százalék, vagyis az elnöki szavazat dönthetett, de ettől Salánkai úgy irtózott, mint az ördögtől. Először fordult elő, hogy tehetetlen zavarában össze-vissza motyogott, kezeit tördelte és fogalma sem volt, mit mondjon. Végre nagy nehezen sikerült annyit kinyögnie:

- Az ülést elnapolom. Hölgyeim és uraim, mára végeztünk. Majd gondolkodom.

Salánkai Elemér egy teljes héten át töprengett, beszélt ezzel, azzal, de a két vezért óvatosan elkerülte. Mindenáron szerette volna megakadályozni, hogy összeütközésig fajuljon a vita, valamiféle áthidaló megoldást keresett, de egyelőre elképzelése sem volt, merre induljon. Szelíd természetével összeegyeztethetetlen volt a hatalmi szóval való intézkedés, ő maga értelmetlennek és mondvacsinálnak találta az ügyet, ugyanakkor tudta, hogy ha egyszer ilyen erővel merül fel az igény a sziget elnevezésével kapcsolatban, nem mehet el mellette egy közönyös vállrándítással, valaminek történnie kell.

Mivel más nem jutott eszébe, először a két rendőrt hívatta be.

- Van valami elképzelések arról, mit tehetünk?

Snóbli nem sokat vacakolt, hanem kerekperec kijelentette:

- Két-három embert jól fel kell pofozni és kész. Bízd ránk, elnök, majd mi elrendezzük.

- Isten őrizze! Nem szabad erőszakhoz folyamodni. Valószínűleg marad a népszavazás. Eddig bevált, és igazságos. Vagy ha az nem, mást kell kitalálni. Küldjétek be a vezérszónokokat.

Bata Pál és Páter József az ajtóban kis híján összeverekedett azon, melyikük lépjen be elsőként az elnöki szobába, végül váll váll mellett, egyszerre nyomultak át a küszöbön. Zordonan megálltak, még egymásra nézni sem voltak hajlandók.

- Üljetek le - kérte őket barátságosan Salánkai és széket tolt eléjük, egymás mellé, mire azok fogták a maguk székét, a szoba átellenes végébe vitték és morcos képpel helyet foglaltak.

- Nos, ki kezdi? Bata? Vagy te, Páter?

Ez rossz kérdés volt, mert az ellenfelek egyszerre kezdtek beszélni. Salánkai gyorsan leállította őket.

- Kérlek szépen benneteket, csak nyugalom, lassan, lassan. Kezdd te, Bata, te vagy az idősebb. De ne hadarj!

- Elnök úr - emelkedett szólásra méltóságteljesen az enyhén hízásnak induló Bata Pál és látszott rajta, hogy szokása szerint hosszú előadásra készül -, kötelességem figyelmeztetni, hogy a zöldek meg akarják szentségteleníteni mindazt, amit bölcs atyáink reánk hagyományoztak. Szeretett fővárosunk annak idején országgyűlési határozattal kapta gyönyörű nevét, s lett Budapest, így szokta meg az ország, Európa és a nagyvilág. Budán van a királyi vár, már csak ezért is megilleti a névelőség. Ha szigetünket egykori fővárosunk tiszteletére és emlékére kívánjuk elnevezni, van-e jogunk megváltoztatni dicső eleink ésszerű döntését? Ezért mi ragaszkodunk az Új-Budapest névhez. Mindamellet...

- Jó, jó, köszönöm, ez világos beszéd - állította meg a szónokot Salánkai. - Most hallgattassék meg a másik fél. Ezt is bölcs eleink rendelték el, s én nem akarok módosítani az ősi szabályon. Tessék, Páter, beszélhetsz.

- Köszönöm a szót, elnök úr, igen tisztelt képviselőtársaim - állt fel Páter József és vastag paksamétát vett elő a belső zsebéből és döcögve olvasni kezdte. Salánkai felismerte Reich Rezső kezeírását, s már tudta, honnan fúj a szél, de egyelőre nem szólt közbe, várta, mi fog kisülni a nagy nekikészülődésből. - Szeretnék utalni a nagyra becsült előttem szóló Bata képviselő úr egy vitatható kijelentésére, mely szerint...

- Röviden! - mordult rá az elnök.

Páter egy pillanatra kizökkent, aztán folytatta a felolvasást.

- Ööö... izé... már annak idején is nagy vita előzte meg a főváros elnevezését. Azonban egyáltalán nem tekinthetjük véletlennek, hogy az ország házát, egyetemeket, múzeumokat, valamint a Hősök terét Pestre és nem a nehezen megközelíthető Budára álmodták akkori nagyjaink, kifejezve abbéli óhajtasukat, hogy Pest városa elsőbrendűsége már a nevében is kifejezésre jusson. Az ellenzék megakadályozta ezt. Nekünk most lehetőségünk van az eredeti állapot visszaállítására, s ezt a történelmi alkalmat nem szalaszthatjuk el. Legyen Új-PestBudánk! Ha kell, hajlandók vagyunk fegyverrel a kézben életünket és vérünket áldozni e szent cél oltárán...

- Micsoda?! Ti megőrültetek? - horkant fel Salánkai Elemér és döbbsen meredt a kihevült arccal, magán kívül gesztikuláló Páterra. Még Bata is elsápadt és hitetlenkedve tekergette a fejét: jól hallotta? Fegyverrel?

- Azt hiszed, megijedünk tőletek? - vágott vissza harciasan. - Elfelejtetted, hogy az összes kétkezi melós a mi táborunkhoz tartozik. Pusztá ökölrel szétverünk benneteket, hogy megemlegetitek még nagypapa korotokban is.

- Elég! - pattant fel haragtól villogó szemekkel Salánkai elnök. - Mi a fene folyik itt? Elment a józan eszetek? Nem mindegy nektek, milyen néven emlegetjük ezt a nyomorult szigetet? Ahelyett, hogy örülnétek, hogy nem fulladtunk a tengerbe, hogy fedél van a fejünk fölött, van mit ennünk, nem szenvedünk semmiben hiányt, ti minden áron veszekedést, háborút akartok kirobbantani? Nincs elég keserűség, öldöklés kint a világban, már ide is be akarjátok hozni? Eddig békében, jólétben, nyugalomban éltünk, mindenkinek jutott mindenből, erre jöttök ti és feltűzelitek a népet a hülye ötleteitekkel? Hát nem! Szó sem lehet róla. Egyszer s mindenkorra megtiltom, értitek, *megtiltom*, hogy ezt a marhaságot továbbra is napirenden tartsátok! Majd én megmondom, mi legyen a sziget neve! Végeztem! Elmehettek. Mondjátok meg Reichnek, hogy vele külön számolok, mert tudom, hogy az ő keze van a dologban, s ti, maflák, bedöltök ennek a minden hájjal megkent csirkefogónak. De figyelmeztetem mindkettőtöket és a hozzátok csatlakozó embereket, hogy Snóbliéknek rajtatok lesz a szeme és a legelső gyanús jelre letartóztat benneteket. Tűnés!

A vezéreknek torkán akadt a szó. Ilyennek még nem látták az elnököt és megszeppentek. Bata azért még próbálkozott:

- Ez diktatúra! Nem tűrjük, hogy...

- Kifelé! - ordított Salánkai - és kinyújtott karral az ajtóra mutatott.

A pártvezérek gyorsan elhúzták a csíkot. Az ajtó előtt megálltak és hallani lehetett, hogy hangosan pusmognak. Olyan szavak szűrődtek be, mint *megbolondult... zsarnok... fejébe szállt a dicsőség... elnyomás...*

Salánkai egyedül maradt a szobában. Zúgó fejét tenyerébe hajtotta és az elkeseredés könnyeket csalt a szemébe. Mi ütött ezekbe? - kérdezte önmagától, csüggedten. Miért van az, hogy mindig felbukkan egy-két hangadó népmegváltó, aki gondolkodás nélkül sodorja tragédiába embertársait, csak hogy önös érdekeit elérje? Igen, ők azok, akik elhintik az elégedetlenség magvát, hogy aztán a zavarosban süthetessék a pecsenyéjüket.

Sóhajtott. Amitől legjobban félt, bekövetkezett: a szigetre betört az ősi magyar betegség, minden bajok okozója, az átkos széthúzás.

- Hát nem! - ugrott fel elszántan. - Amíg én vagyok az elnök, addig ebből nem lesz semmi. Minden eszközzel megakadályozom! - És egyszeriben lehámlott róla a jámborság, szemei szikráztak a haragtól. - Snóbli! Csoki! Hozzám!

Abban a pillanatban nyílt az ajtó és feldúlt arccal berohant a két óriás, szakadt róluk a víz.

- Parancs! - kiáltották zihálva.

- Mi van veletek? Miért lihegtok?

- Örület, mi van kinn a főtéren. Az emberek két csoportban állnak, egymással szemben, botokkal felfegyverkezve. Mi igyekeztünk lecsillapítani őket, de szegény Csokinak akkorát vertek a kókuszára, hogy azóta is nyögi. Lázas van, kitört a háború.

- Nyugalom, ne veszítsétek el a fejeteket. Figyeljete ide, vannak olyanok, akiket magatok mellé tudtok állítani?

- Hát persze, főnök. Legalább tíz krapekkal beszéltem, aki már nagyon unja a banánt és szívesen lezavarna néhány kiadós fülest az okoskodóknak.

- Rendben van, szedjétek össze és készítsétek fel őket, aztán gyertek ide. Tíz percet kaptok. Világos?

- Mint a nap! Máris intézkedem! - vágta össze a bokáját Snóbli, aki végre elemében érezte magát. Akkorát lökött a haverján, hogy az majdnem orra bukott: - Nyomás, Csoki! Mától igazi zsaruk leszünk! Eljött a mi időnk, pajtás.

Salánkai Elemér lehajtott fővel állt és próbálta rendezni a gondolatait. Hogy is legyen a jövőben? Vonuljon vissza az elnöki pozíciótól, álljon be egyszerű polgárnak, vagy vegye fel a küzdelmet a rendbontókkal? Miért nem volt nekik jó, ahogy eddig éltek? Vagy ő rontott el valamit? Igen, ez és csakis ez lehet a magyarázat, s azt is tudta, mi volt a hiba: túlságosan lágyszívű és udvarias volt minden helyzetben, mindenkivel szemben és ezt erélytelenségnek fogták fel, gondolván, azt tehetnek vele, amit akarnak. Pedig tévednek. Tud ő másmilyen is lenni, ha muszáj.

A lelkiismerete tiszta - nyugtatta önmagát -, soha nem akart a többiek fölött uralkodni, soha senkivel szemben nem kivételezett, még saját feleségével sem. Barát szeretett volna lenni, egyformán, egyenlő minden szigetlakóval és egyetlen cél lebegett a szemei előtt: az itt élők boldogulása és szabadulás a sziget fogságából. Szentül hitte, hogy mindkét célkitűzése megvalósítható, ha a jóságra, a szeretetre, egymás kölcsönös megbecsülésére építenek. Az életét merte volna rátenni igazára. S még e nehéz pillanatban is ugyanígy gondolkodott.

Sírást hallott a háta mögül: Karola a hálószoa ajtófélfájának dőlve zokogott. Hosszú, szőke haja kibomlott, szétterült a vállán, ruhája gyűrött volt és szakadozott. Bizonyára a hátsó ajtón jött be, lopakodva.

- Mi lesz most? - nyöszörögte rémülten. - Ezek megőrültek odakinn, ölni, verekedni akarnak, Bata meg Páter, ez a két csirkefogó összefogott és ellened hergeli őket. Téged tesznek meg bűnbaknak, azt állítják, mindennek te vagy az oka, mert diktatúrát akarsz és olyanokat üvöltöznek, hogy szabadság, egyenlőség, testvériség, mintha eddig nem így lett volna. Reich egyik táborból a másikba rohangál, lázít, tüzeli a népet, azok meg hallgatják, mint a kinyilatkoztatást. Sose hittem volna, hogy felnőtt, okos emberek ennyire befolyásolhatók. Akár a gyerekek. Az Istenre kérlek, Elemér, nehogy kimenj, ezek képesek agyonverni, Snóbliék semmit sem tehetnek ennyi megvadult állattal szemben.

- Nyugodj meg, Karola, nem lesz semmi baj - ölelte magához az asszonyt Salánkai. - Még nem ismernek engem és te sem. Kimegyek közéjük.

- Akkor én is veled megyek! - sikoltotta Karola.

- Nem, neked más feladatod lesz. Gyűjtsd össze a gyermekes anyákat és vidd őket az óvodába. Ne mozduljatok onnan, amíg nem üzenek. De akkor futás, egyenesen a főtérré, gyerekestől. Megértettél?

- Mit akarsz tenni? - nyílt nagyra az asszony szeme. - Kisbabákkal, asszonyokkal akarod megvédeni magad?

- Igen, pontosan, ahogy mondom. Kisbabákkal és asszonyokkal. Ilyen háborút még úgysem vívott senki a világtörténelemben.

Amikor Salánkai kilépett a házából, az első, amit meglátott, Csoki volt: egy közeli fa tövében ült, vérző fejét tapogatta. Snóbli eltűnt, valahol hátul lehetett, vagy őt is leütötték, mert a husáng, ami nélkül aludni sem látták, az ajtó mellett hevert eldobva, gazdátlanul.

Azonnal észrevették és a tömeg felüvöltött:

- Itt van! Előmerészkedett az odújából! - és magasra tartott botokkal nyomulni kezdtek az épület felé. Tíz méterrel előrébb Bata és Páter haladt, arcuk vörös volt, furcsa módon most nem látszott semmi ellentét köztük. Volt egy közös céljuk: az elnök megbuktatása. Közvetlenül mögöttük Reich Rezső osztogatta a tanácsait, arcán diadalittas vigyor virított.

Azt várták, hogy Salánkai megfutamodik, vagy könyörögni fog, s már előre élvezték a hajtóvadászatot, de csalódniuk kellett. Salánkai Elemér egyenesen állt háza bejáratánál, büszkén kihúzott derékkal, szemeit merően előreszegezte, még csak nem is pislogott. Aztán a tőle megszokott lassúsággal, kimért, nyugodt léptekkel megindult, egyenesen feléjük.

Az emberek meghökkentek. Arra számítottak, hogy az elnök bemenekül a fák közé, s akkor jót kergetőznek, hiszen dehogyis akarták ők bántani ezt az áldott jó embert. Legtöbbjük azt sem tudta, miért tüntetnek, minek ez az egész cécó, csak mentek a többiekkel: végre-valahára történik valami a hétköznapiak egyhangúságában, jót röhögnek, egy kis hecc sose árt, aztán este, amikor vége a szórakozásnak, isznak egy jót a titokban kotyvasztott gyümölcspálinkából, utána irány az ágyba az asszonnyal.

Az elnök nyugalma megbénította a tömeget. Ha kiabál, ha fenyegetőzik, minden biztonnal nekitámadnak, s a hevesebbjek talán jól el is agyabugyalják, de a méltóságteljesen, komótosan közeledő alakot önkéntelen tisztelettel fogadták és félrehúzódtak előle.

Salánkai megállt Bata és Páter előtt. Farkasszemet nézett velük, de azok nem állták az elnök kemény tekintetét. Zavarba jöttek és egymást böködték.

- Mi van, megnémultatok? Miért nem kérdezitek meg a barátotokat, Reicheit? - rivallt rájuk Salánkai és hangján csöppnyi remegés sem érződött.

- Mi csak azt akarjuk, hogy... hogy... - dadogta Bata Pál.

- Folytasd. Mit akartatok ti? Tessék, hallgatom.

- Ragaszkodunk a jogainkhoz...

- Miféle jogaitokhoz? Tudomásom szerint mindenki egyforma jogokkal bír. Vagy ti többek, különbek vagytok? Egyenlőbbek az egyenlők között? Nem volt elég otthon a nagy egyenlősdiből? Mit szól ehhez a lakosság?

Dühödt mormogás volt a válasz, már-már úgy tűnt, az emberek kezdenek magukhoz térni.

- Igaza van az elnöknek! Ne csinálják a balhét! Nincs elég bajunk?

Salánkai Elemér felállt egy kiemelkedő szikladarabra és onnan folytatta, csöndes, nyugodt, magabiztos hangon:

- Figyeljen ide mindenki! Reich, te is fogd be a szád, mert én fogom be, de azt nem köszönöd meg! Nem tűröm, hogy a békét néhány forrófejű bolond megzavarja pusztá unaloműzésből, s hogy saját maguknak előnyt csikarjanak ki a többiek rovására. Ne hagyjátok magatokat beugratni! Nem mindegy, hogy Új-Budapestnek vagy Új-Pestbudának hívjuk a szigetünket? Akárhogy is döntünk, attól jobb lesz? Változik valami? Gondolkozzatok, emberek! Egyikünknek sem az a végső célja, hogy itt éljük le az életünket, minden épeszű polgártársunkat fűt a remény, hogy egy szép napon megáll a parton egy nagy hajó és hazamehetünk, vissza Magyarországra. Ideiglenesen otthont teremtettünk magunknak, olyan amilyen, de megteremtettük, a mienk, nem omlottunk össze gyáván és tehetetlenül, vannak házaink, óvodánk, beindítottuk a mezőgazdaságot, az állattenyésztést. Legyünk büszkék arra, hogy ilyen nyomorúságos körülmények között is megálltuk a helyünket! Családunk van, gyermekeink születtek, akiket fel kell nevelni - gondoljatok bele! Az ő boldogságukat, nyugalmaikat akarjátok kockáztatni? Ha mindenáron nevet kívántok adni a szigetnek, legyen ez a név: ÚJHAZA. Javaslom, szavazzuk meg itt és most, azonnal! ÚJHAZA! Elfogadjátok?

Egetverő ordítás volt a válasz.

- Éljen az Újhaza! Éljen az elnök! Éljen Salánkai Elemér! Vesszen Bata és Páter! Pfuj, Reich! Ki kell közösiíteni őket!

Salánkai felemelt kezével csöndet parancsolt.

- Nem közösiitünk ki senkit, az csak a végső esetben, mint legfőbb büntetés szabható ki. Adja Isten, hogy sose kerüljön rá sor! Amúgy is kevesen vagyunk, minden kézre szükség van. Bárki tévedhet. Higgyük el, hogy Reich, Bata és Páter polgártársunk jót akart, csak rosszul fogott hozzá. Bocsássunk meg nekik! Egyetértünk?

- Igen! Igen! Bocsássunk meg nekik!

- Bata, Páter, gyertek ide! Mit tudtok erre mondani?

A két levitézlett pártvezér megszégyenülten, lehorgasztott fővel somfordált elő. Bata Pál letépte ruhájáról a kitűzött piros virágot, ugyanezt tette Páter is a zöld levéllel és rátapostak. Szólni azonban egyikük sem mert, csak álltak és szemüket a földre szegezték.

Az elnök hangja keményen csattant.

- Megígértek, hogy többé nem fordul elő hasonló?

- Igen - suttogták.

- Hangosabban, hogy mindenki hallja.

- Igen! - kiáltották egyszerre. - Megígérjük.

- Reich Rezső, neked nincs semmi mondanivalód?

Az ügyvéd nem válaszolt, csak lángoló tekintetét meresztette az elnökre. Aztán hirtelen sarkonfordult és elsietett a háza irányába. Gúnyos kacaj kísért minden lépését.

E pillanatban Snóbli hatalmas vállalai tűntek fel a Szigetház oldalánál, nyomában hat férfi futott, jókora furkósbottal felszerelve. A tömeg vidám nevetéssel és tapssal fogadta őket, mire megtorpantak és értetlenül forgatták a szemüket.

- Mi van? - kérdezte szájtátva Snóbli. - Nincs háború?

- Ti hol voltatok? - ripakodott rájuk Salánkai.

- Gyakorlatoztunk. Azt mondtad, készítesd fel őket. Alaki kiképzés folyt, menetelés meg hasonlók. Voltam katona, tudom, hogy e nélkül nem létezik hadsereg - hebegte Snóbli, mire ismét kitört az általános kacagás. - De amint látom, itt már nincs ránk szükség. Kárba vészett a munkánk?

- Hála a jó Istennek - mondta az elnök. - Mindenesetre, ha máskor ilyen helyzet adódik, ne az legyen a legfőbb gondod, tudnak-e tisztelegni meg menetelni a katonáid, ezt megtaníthatod velük békeidőben is. Nem is rossz ötlet. Most pedig gyorsan menj az óvodába és mondd meg az asszonyoknak, hogy maradjanak, elmúlt a veszély.

- Az asszonyoknak...?

- Igen. Mit gondolsz, amíg ti lázasan gyakorlatoztok, ki védte volna meg a békét? Mától kezdve én veszem át a rendfenntartás irányítását. Eddig minden erőmmel azon voltam, hogy ne kelljen parancsszóval irányítani, de úgy látszik, ez kevés. Tudok én másmilyen is lenni. Végeztünk, emberek, mindenki menjen haza, ma este gyűlést tartunk és ott elmondom, hogyan képzelem Újhaza életének további alakulását.

4. fejezet

Nem könnyen zökkent helyre a megszokott életritmus, az ellenfelek még jó ideig gyanakvással voltak egymás iránt, néha fel-fellángoltak a viták, de lassan ezek is elcsöndesültek és újra visszaállt minden a régi kerékvágásba. Két-három hónap múlva már csodálkozva kérdezgették, mi volt tulajdonképpen a felkelés kiváltója, hogy lehet, hogy így elveszítették a fejüket.

Snóbliék tekintélye jócskán megnőtt, de még inkább az elnöké. Pedig Salánkai Elemér alapján véve nem változott, megmaradt ugyanolyan csendes, jóságos, mindenkivel szemben udvarias embernek, épp úgy került a vitákat, s továbbra sem élt a büntetés eszközével, jobban kedvelte a szép szóval való meggyőzést. S mégis: belátták, ha baj van, igenis tud elszánt és határozott lenni, s nem ijed meg a saját árnyékától. Többé senki nem mert lekezelően viselkedni vele, ha valakit megszólított, az illető az elnöknek kijáró tisztelettel válaszolt, szobájának ajtaján kopogtattak, az utcán előre köszöntötték, szava törvény volt és megfellebbezhetetlen, jóllehet, továbbra is minden fontos döntésében kikérte a többség véleményét. Külsőleg is más lett, amire a kényszerűség vitte rá: mivel borotválkozásra nem volt lehetőségük, miként a többi férfit, az ő arcát is torzonborz, korán őszülő szakáll borította, leért a melléig, és kopaszon világító fejét még jobban kihangsúlyozta, s ettől különös, pátriárkai külsőt nyert. Sokan eskü alatt vallották, hogy olyan, mint Mózes vagy Szent Péter, s egyáltalán nem tartották kizártnak, hogy prófétai küldetése van.

Reich Rezső hallgatott. Neki is volt véleménye, nem annyira hízelgő, mint a többieké, de ő mindenről és mindenkiről rossz véleménnyel bírt, de azt is belátta, jobban teszi, ha egyelőre nem adja közre, mit gondol az elnökről és általában a sziget lakóiról s a közállapotokról. Feleségén töltötte ki haragját, aki néma megadással tűrte sorsát, soha nem panaszkodott, pedig beteg volt. Gódor nagyon aggódott érte, de az asszony nem mert segítséget elfogadni, férje megtiltotta. Salánkai nem érezte feljogosítva magát arra, hogy beavatkozzék a Reich család magánéletébe. Reichné egyre vékonyabb, hallgatagabb és sápadtabb lett. Kisfiát imádta, kényeztette - ő jelentette számára az egyedüli boldogságot. Sokszor látták, amint szobájában térdel és zokogva imádkozik.

5. fejezet

A főtéren nagy volt a nyüzsgés, tisztára mosakodott, színpompás parádéba öltözött a lakosság. Az otthonról hozott ruhák már rég ronggyá foszlottak, de a szigetlakók segítettek magukon: az elfogyasztott állatok szőrméjét lenyúzták, s több napon át tengervízben áztatva és napon szárítva dörzsöléssel puhították; az így megmunkált bőrből aztán ki-ki elkészíthette ruházatát. Kissé komikusan festettek ugyan benne, eleinte jókat derültek egymáson, később azonban már természetessé vált, hogy a lakosság úgy öltözködik, ahogyan azt a kalandfilmekben látták.

Jeles nap volt ez a mai: a harmadik évforduló tiszteletére kultúrházat avattak és ma játszották az első futballmérkőzést.

Csontos Béla főszervező idegbajos izgalommal rohangált, lévén valamennyi rendezvény kiötlője és főfelelőse. Napokon át járta a házakat, szereplőket verbuválva a maga írta *HONFOGLALÓK* című színdarabhoz, ugyanígy keresett önkéntes futballistákat is. Az emberek elbújtak, ha meglátták vékony, piszkafa termetét, de nem volt menekvés: Csontos lyukat beszélt a hasukba, úzte, hajtotta őket, még Snóblit is képes volt egy epizódszerepre rábírnia: vadembert alakított, amint éppen elrabolja a szomszéd feleségét. Illett hozzá a szerep - különösen üvölni tudott hitelesen.

A kultúrházat közvetlenül a Szigetház mellett húzták fel, Salánkai tervei alapján. Nem volt nagy, éppen hogy elfért a nézőtéren a sziget lakossága, de egyelőre nem is lett volna értelme nagyobbat építeni. Kisebb helyiségeket is kialakítottak, volt társalgó, kártya- és sakkszoba, és itt kapott helyet a nőklub, ahová férfiak csak külön meghívással léphettek be, s ez a tilalom vonatkozott az elnökre is.

Salánkai Elemér megnyugodott. Most, hogy volt miért iparkodni, visszatért a jókedv, a tenni-akarás. Egymást múlták felül a munkában, nem akadt senki, aki kihúzta volna magát, esténként úgy kellett elparancsolni az embereket az építkezésről, vagy a futballpálya egyengetésétől, s még ezután is folytatták otthon a ház, az utcai kiskert csinosítgatását. Az arcokról sosem múlt el a mosoly, egy haragos szó el nem hangzott, s úgy tűnt, véglegesen beletörődtek, hogy Újhaza örökös és igazi otthonuk lesz, s már a honvágy sem gyötörte annyira a jólétben élő szigetlakókat.

A focimeccset délután rendezték, kétszer 30 perces félidővel. Játékvezetőnek Reich Rezső jelentkezett, jóllehet, életében nem rúgott labdába és fogalma sem volt a szabályokról, de miután elmagyarázták neki a legfontosabbakat, úgy beszélt, úgy viselkedett, mintha ő lett volna otthon a magyar válogatott szövetségi kapitánya. Futni viszont nem volt hajlandó: lecövekelt a kezdőkörben és két ujját szájába véve fütyült, ha kellett, ha nem, végül annyira összekuszálta a mérkőzést, hogy lezavarták a pályáról.

Attól kezdve békésen folyt a játék, a szabálytalanságokat maguk az elkövetők jelezték. Növényi festékekkel csíkozták ki felső testüket lilára, illetve fehérre. Csokit a lilák kapujába állították, míg Snóbli a fehérek kapusa lett és a pálya két végéről rettentő sértéseket vagdostak egymás fejéhez; félő volt, hogy a meccs után öltre mennek, ehelyett - általános megkönnyebbülésre - összevigyorogtak és kedélyesen hátba veregették egymást, mintha mi sem történt volna. Ez hozzátartozik a játékhoz, állították, mint egykori vérbeli Fradi-szurkolók. Egyébként a mérkőzés 2:2-es döntetlenre végződött.

A kultúrház előtti téren hatalmas örömtűz körül, fáklyával a kézben az emberek körtáncot jártak, kezdetben ünnepélyes méltósággal, majd egyre vadabb lendülettel. A tenger morajlása különös aláfestő zeneként szolgált, emelkedett hangulatot varázsolva a főtérre. Salánkai Elemér közel állt ahhoz, hogy sírva fakadjon meghatottságában. Amikor Csontos Béla felkérte, hogy avassa fel az új kultúrházat, alig tudott megszólalni.

- Barátaim, sorstársaim! Nehéz szavakat találni ezekben a felemelő pillanatokban. Harmadik éve élünk Újhaza állam földjén megértésben és szeretetben, s leszámítva a tavalyi zökkenőt, olyan gyönyörű békességben, ami a külső világban elképzelhetetlen lett volna. Van mindenkünk, élelmünk, vizünk, örökös nyarunk, családjunk, gyermekeink, adjunk hálát a Teremtőnek, hogy így megóvott bennünket. S most, néhány jóeszű, lelkes társunk igyekezetének köszönhetően, van kultúrházunk, ahol lelki táplálékot is vehetünk magunkhoz, egymás épülését, tanulását segíthetjük. Van sportpályánk, ahol testünket edzhetjük. Már csak egy templom hiányzik. Reméljük, az is megépül előbb-utóbb. Javaslom: kiáltsunk háromszoros éljent az építőknek! Éljen Csontos Béla, éljen a színjátszó csoport, éljenek aranylábú futballistáink! Hurrá!

- Éljen, éljen, éljen! - zúgott a tér, a madarak riadtan röppentek fel a fákról.

- Kérem Csontos Bélát, szóljon ő is e felejthetetlen órában, elvégre övé a főérdem. Halljuk a mi Bélánkat!

Csontos Bélát úgy kellett feltaszigálni az emelvényre. Amennyire nagyszájú volt a szervezésben, annyira elgyámoltalanodott most, amikor őt ünnepelték.

- Nem is tudom, mit mondjak... - motyogta, mire hátulról rákiáltottak: Hangosabban! - Csontos még jobban elvörösödött.

- Mi a fenét akartok tőlem hallani? - morogta kelletlenül. - Nehogy már nekem tulajdonítsatok minden érdemet. Közös munka, közös dicsőség, közös öröm! Minek erről annyit beszélni? Inkább azon gondolkozzunk, miként tudjuk még jobban kihasználni, ha már egyszer van ez a közösségi házunk. Van valakinek valamilyen épkezláb elképzelése?

- Rendezzünk varrótanfolyamot - mondta egy komoly arcú asszony, Ábrahám felesége. - Én szívesen vezetném, az eredeti szakmám varrónő. Lassan kezdünk lerongyolódni, a magunkkal hozott ruháink tönkrementek, használhatatlanok, ideje megtanulnunk új göncöket csinálni magunknak. Meg kell találni az állatbőrök kikészítésének okosabb módját is, mert ha így megy, az marad az egyetlen anyag, amiből ruhát varrhatunk, hacsak kenderből nem, de ahhoz meg szövőszék kellene.

Óriási taps fogadta a javaslatot. Innentől kezdve áradtak a jobbnál jobb ötletek. Az egyik férfi „Csináld magad” képzést indítványozott, egy másik ember - Korompainak hívták - íjász szakköréről beszélt kissé hosszasan, de őt is megtapsolták és rögtön akadtak is jócskán jelentkezők, s ott helyben megalakították a lövész sportkört. Karola főzőtanfolyamra tett javaslatot, Kósáné - halk szavú, örökösen megszeppent kinézetű asszonyka - a gyerekgondozást kérte oktatni, egy harmadik menyecske, egykori zenepedagógus, énekkar alapításával hozakodott elő - Csontos Béla alig győzte jegyezni.

Reich Rezső belebetegedett volna, ha nem szólalhat fel.

- Ami előterjesztéseket eddig hallottam, mind szép és jó, csak egyről feledkeznek meg a tisztelt polgártársak és ez: a jogrend! Újhazának nincs leírt és demokratikusan elfogadott alkotmánya, tehát nem beszélhetünk igazi államformáról, legfeljebb abszolutista parlamentarizmusról, ami fából vaskarika, ezt mindenki beláthatja, ha tetszik egyeseknek, ha nem.

Ha őszinték akarunk lenni, derék elnökünk, akit az Isten tartson meg sokáig erőben, egészségben, a jog szó szerinti értelmében diktátor, ki saját belátása szerint dönt a fejünk fölött, s csak hébe-hóba, a látszat kedvéért kéri az engedelmes parlament jóváhagyását. Nála a népszavazás is csupán ürügy, hogy az történjen, amit ő akar. Ez így nem mehet tovább. Ezért kezdeményezem, alakítsunk alkotmányozó testületet, dolgozzunk ki egy mindenre és mindenkire vonatkozó alkotmányt, hozzuk létre az általános rendelkezések törvénytárát, a Büntető Törvénykönyvet, valamint a Munkajogi Szabályzatot. Tanult hivatásomnál fogva úgy vélem, egyedül nekem van jogom e testület irányítására és az alkotmánytervezet kidolgozására. Elegünk van Salánkai Elemér önkényességeiből! Aki egyetért velem, emelje fel a kezét! Szavazzunk, emberek!

Dermedt csönd telepedett a térre. Reich ostoba vádjai és javaslata bunkóként érte a szigetlakókat, hirtelenében fel se fogták igazán, miről van szó. Csak néztek egymásra hökkenten: *mit beszél ez?*

Leghamarabb Salánkai tért magához, és azonnal szót kért.

- Barátaim, amivel Reich Rezső polgártársunk előhozakodott, abban van igazság, hiszen valóban nincs írott alkotmányunk, én mégis azt mondom: vigyázzunk, mert ez nagyon veszélyes lépés. Eddig a józan ész és az emberiség törvényei szerint irányítottuk Újhaza életét és talán nem nekem kellene kimondani, de megkockáztatom, hogy ez a rendszer mindenki számára üdvös volt és hatékony. Emlékezhetünk rá, hogy Reich Rezső és barátai nem először kísérelnek meg ellentétet szítani közöttünk, hála Istennek, eddig sikertelenül, de mint tapasztaljuk, a doktor nem adta fel vágyálmait. Szívesen lemondok elnöki pozíciómról, ha ezt a többség kívánja, egy szavatokba kerül, de óva intek mindenkit attól, hogy még egyszer ilyen politikai csatározásokba kezdjünk, mert többé nem lesz megállás. Ismét pártok alakulnak, és vége a békességnek. Nem volt elég tanulság a Budapest-vita? Kell nekünk alkotmány? Hát persze! Milyen a jó alkotmány? Amit be is tartanak! S hadd soroljam fel mindjárt a legfontosabb szempontjait: szeretet, megértés, barátság. Eddig e három szent fogalom alapján éltünk, dolgoztunk és törvénykeztünk, és a jövőben sem kell ezeknél jobb, több. Bár így lett volna a külső világban is, nem pusztították volna az emberiséget háborúk, forradalmak, éhínségek. A mi dolgunk nem az üres és értelmetlen politizálás, hanem előkészíteni Újhazát gyermekeink számára. Nincs jogunk megállni a pillanatnyi eredményeinknél, tovább kell haladnunk a fejlődés útján. Javaslom tehát: ne fogadjuk el Reich Rezső indítványát, s többé ne is beszéljünk róla.

- Tiltakozom, demagógia! - rikácsolta Reich Rezső. - Az elnöknek nincs joga senkibe belefajítani a szót. Ragaszkodom ahhoz, hogy mások is véleményt nyilváníthassanak a kérdésben.

- Igaza van! - kiáltotta Bata Pál, és egykori ellenfele, Páter József buzgón helyeselt. Snóbli szigorúan végigmérte őket, de füttyöltek rá. - Igenis, kell az alkotmány! Jó az, ha van...

Egyre többen csatlakoztak a hangoskodókhoz és Reich gúnyosan meghajolt Salánkai felé.

- Nos, elnök úr, szavazhatunk?

- Tőlem! - húzta fel a vállát Salánkai Elemér lemondóan. - De megjósolom, nagyon meg fogja még ezt bánni a lakosság - tette hozzá szomorkásan és leballagott az emelvényről.

A szavazás végeredménye nem lehetett vitás, előre kiszámítható volt, hogy ezúttal Reich megnyeri a csatát. Túl sokáig éltek nyugalomban az emberek, kellett valami új, valami izgalmas, és Reich Rezső ezt kínálta nekik.

Amikor túl voltak a szavazáson, Reich odament Salánkaihoz.

- Remélem, elnök úr, nem kívánja megakadályozni, hogy az alkotmányozó testület munkája zavartalanul folyhasson.

- Menj a fenébe - dörmögte bosszúsan Salánkai -, újabban már magázódunk? Mit hivataloskodszt itt? Minek ez a cirkusz? A tömeget odaviszed, ahová akarsz, ha a szája íze szerint beszélsz. Miért jó neked, ha fölöslegesen megbolondítod a népet? Lehet, hogy holnap erre jön egy hajó és az egésznek elvész az értelme, mire való feldúlni a közhangulatot, most, amikor végre nyugalomban élünk?

- S ha nem jön hajó? - tolta előre ravasz képét az ügyvéd.

- Akkor nem jön, élünk tovább Újházában, mint eddig. Megmondtam, én bármelyik percben kész vagyok átadni az elnöki széket. Ha erre pályázol, kár ezt a cécót csinálni.

- Téged megválasztottak, csak demokratikus úton vehetjük el tőled a hatalmat...

- A hatalmat? Ember! Hová tetted az eszedet? Átadom én magamtól is, nem kell elvenni. Miféle hatalmam van nekem? Hazudtál, amikor önkényességről beszéltél. Magad is tudod, hogy nincs olyan, amiben ne a parlament, vagy a népszavazás döntsön. Én vagyok diktátor? Te nem vagy normális, Reich, agyadra ment a jog.

- Kikérem magamnak ezt a hangot - fortyant fel az ügyvéd. - Panaszt fogok tenni a közgyűlés előtt, kicsinállak, ha fenyegetni merészszt, mert nem értek veled egyet!

- Én, fenyegetni? Mondom, hogy nem vagy észnél.

- Tessék! Újabb sértegetés! Hé, emberek, figyeljtek ide, a tisztelt elnök úr fenyegetőzni méltóztatik, ha nem vonom vissza az indítványomat! Tessék, itt tartunk! Ez a demokrácia?

A téren állók felháborodva fordultak feléjük, Snóblit és Csokit félresodorták, s tömött sorokban közeledtek a vitatkozók felé.

- Mi ez az új módi, elnök úr? - hözöngött Bata Pál. - Nem hagyjuk a másikat élni? Letiporjuk a másként gondolkodókat? Csak mert kisebbségben vannak?

- De emberek - védekezett megdöbbenve Salánkai -, csak nem hisztek ennek a jómadárnak? Senki nem fenyegette, ellenkezőleg, ő fenyegetőzik, hogy majd így lesz meg úgy lesz, hogy elintézt, mert ő akar elnök lenni. Rajtam ne múljon, alkotmányozzatok, legyen, csak nehogy visszasírójátok a jelent. Nem veszitek észre, hogy az ármánykodásával megint megbolondított bennünket? Úgy látszik, elfelejtettétek, mi történt egy évvel ezelőtt.

- Igen? Hát majd meglátjuk, ki a feledékeny. Igenis, legyen alkotmány és legyen új választás! - zúgták a lázongók.

Reich nyájasan, ártatlan képpel vigyorgott, mint Pilátus, aki mossa kezeit, s a légynek se képes ártani.

A lakosság egy részét végre sikerült a maga oldalára állítania, de volt annyira okos, hogy belássa: ez még csak a kezdet.

A győzelemhez a néhány hangadó kevés. Újabb híveket kell szereznie, minél többet. Bata és Páter nem megbízható, túlságosan önállóak és esztük is van, ezért tőlük mihamarabb meg kell szabadulnia.

- Igen - fűzte magában tovább a gondolatot -, követőkre van szükség, akik vakon engedelmeskednek és nem kérdeznek semmit! Pártot kell szerveznie. S ha van párt, minden van! Nem olyan nagy dolog egy jó kis pártot összehozni, csak bolondok kellenek hozzá, az pedig mindig akad, ahol kettőnél több magyar él együtt.

Salánkai Elemér lehajtott fejjel elindult a háza felé, Karola követte a férjét. Az elnök két lépés után visszafordult. Szavait az egész téren hallani lehetett:

- Ezt a napot sose felejtsetek el! Mert ez nem csak a harmadik évfordulót jelenti, hanem ma este kezdődött el Újhaza második válsága. Isten legyen irgalmas hozzánk, hogy szerencsésen kimásszunk belőle! A színdarabhoz jó szórakozást kívánok, de nincs kedvem részt venni az előadáson. Elég volt az a színjáték, ami itt zajlott a téren, mindenki szeme láttára. Jó éjszakát!

A szigetlakók meghökkentek. Az elnök szavai elevenbe vágtak, mert ismerték annyira, hogy tudják, igazat mond. Az egyetlen, jól bevált menedékbe kapaszkodtak, hogy lelkiismeretüket megnyugtassák.

Megsértődtek.

6. fejezet

Reich Rezső az asztalfőn ült, mellette ott feszített a két alvezér, Bata és Páter. Rajtuk kívül még vagy húszan tartózkodtak a kultúrház klubtermében, vegyesen, férfiak és nők. Az ajtókat bezárták, előttük szigorú tekintetű örök sétáltak le s föl, még Snóbliéknek se engedték, hogy oda dugják az orrukat.

- Zárt ülés! - mondták az örök zordonan, és Snóbliék jobbnak látták, ha nem erősködnek, különben is az elnök a legszigorúbban megtiltotta, hogy beavatkozzanak az új párt dolgába.

- Hölgyeim és uraim - állt fel Reich Rezső -, az értekezletet megnyitom. Köszöntöm pártunk legkiválóbbjait és bejelentem, hogy egyetlen napirendi pont szerepel a mai programban, jelesül: ki kell jelölnünk, hogy választási győzelmünk esetén, amiben nem kételkedem, kit állítsunk az elnöki posztra. Közismert szerénységem tiltja, hogy néven nevezzem az általam legalkalmasabbnak tartott személyt, jobban szeretném, ha ezt a tagság mondaná ki. Várom javaslataikat - ezzel leült és önelégült mosollyal nézett maga köré.

- Mi a szósz, szóval mi vagyunk a legkiválóbbak a pártban? - vihogott a holdvilágképű, kövér esztergályos, Mányok László. - De hiszen nem is vagyunk többen. Mindenki legkiválóbb? Kiknél?

- Most nem ez a lényeg, hanem az elnökjelölés - intette le szemrehányóan Bata Pál. - Befognád azt a lepcsés szádát?

- Jó, hát legyél te elnök. Úgyis te vagy itt a legnagyobb pofájú - mondta duzzogva Mányok.

- Egyetértek - állt fel Talapos István. Valamikor kőművesként dolgozott, de rendszeresen lopta a cementet az építkezésekről, amíg rá nem jöttek és el nem bocsátották. Az utóbbi időben munkanélküli segélyből és alkalmi fekete munkákból tartotta fenn magát. A közvetítési díjat is egy haverjától lopta el. Nagyon élvezte a mostani helyzetet. - De legyen Reich is elnökjelölt! S ha valakinek nem tetszik, az nekem szóljon - tette hozzá és visszahuppant a székre, olyan vészjósló arccal, mintha máris ököllel kellene bizonyítania igazát.

- Azért ez nem ilyen egyszerű - emelte fel kezét egy csinos asszonyka. - Otthon ez úgy ment, hogy a jelöltek elmondták a programjukat, megvitattuk és vagy elfogadtuk, vagy nem.

- A nők ne szóljanak bele a férfiak dolgába - dünnyögte orra alatt Talapos.

- Aztán miért ne? - nyelvelt vissza egy másik asszony. - Talán férfiuralom van? Remélem, Reich, elhatárolod magad az ilyen pimasz megnyilatkozásoktól.

- Hát persze!... - legyintett Reich. Többet nem mondott, csak somolygott maga elé. - De azért ne felejtjük el, hogy ez nem parlament, nálunk szólásszabadság van, senkinek sem tiltjuk meg, hogy azt mondjon, amit gondol, feltéve, ha nem ellenünk agitál. Én nem vagyok Salánkai, hogy megfenyegessek bárkit a szabad véleménynyilvánításért, mint ő tette velem. Igazságos kormányzást akarok, jogállamiságot, egyenlőséget, szabadságot, elégünk van az elnök úr és csatlósai zsarnokságából. Kiszipolyozzák a népet, hogy ők dőzsölhessenek, elszedik a megtermelt javainkat, álszent propagandájukkal orránál fogva vezetik az elbutított népet. Arra kívánom feltenni az életemet, hogy rendbe tegyem a sziget dolgát...

- Hagyd abba, Reich, ne halandzsálj, ezeket a régi, elavult marxista marhaságokat ma már senki sem veszi be. Mindebből egy árva szó sem igaz - akasztotta meg a szónokot egy nyugodt, csöndes hang, Ábrahám Péteré.

- Milyen joggal szólsz közbe, amikor én beszélek? Én, a pártvezető!

- Először is senki nem választott meg pártvezetőnek, önmagadat kiáltottad ki, csak mi jó képet vágtunk hozzá, mert nem vettünk komolyan, másodszor, valójában párt sincs, mivel hivatalosan még nem mondtuk ki a megalakulását, csak összejöttünk néhányan egy kiadós eszmecsereére. Ettől ez még nem párt és remélem, nem is lesz azzá. Ha tetszik neked, ha nem, én azt mondom, Salánkainál elképzelni sem tudok jobb elnököt - jelentette ki Ábrahám Péter.

- Igaz, hogy nem tudja úgy csúzni-csavarni a szót, mint te, vagy a haverjaid, csak teszi a dolgát. Nem értem, mi bajotok vele. Reich, a te furmányos agyadon az Isten se tud kiigazodni. Miket forgatsz abban a búbánatos, vörös fejedben?

Reich nyelt egyet, alaposan megnézte magának a felszólalót, de válasza se méltatta.

- Ki következik? - kérdezte, mintha Ábrahám a világon se lenne.

Senki sem jelentkezett, csak ültek kukán, idétlenül vigyorogva egymásra. Ábrahám szavai megtették a hatásukat.

- Na jó, akkor felteszem egyenesen a kérdést: akarjátok-e, hogy a párt engem jelöljön a legközelebbi elnökválasztáson? Ha igen, nyújtsátok fel a kezeteiket!

- Hé, engem is jelöltek! Én is kérek szavazást! - szólt közbe Bata.

- Jó, nem bánom - egyezett bele dühösen Reich. - De akkor is velem kezdjük. Szavazás!

Mindössze három kéz emelkedett a plafon felé, bizonytalanul, aztán, hogy tulajdonosaik látták, milyen kevesen vannak, gyorsan vissza is ejtették a karjukat. Köztük volt Talapos, Mányok és Reich felesége harmadikként.

Reich Rezső elsápadt, s egy pillanatig úgy tűnt, menten megüti a guta.

- Akkor most én következem - mondta diadalmasan Bata. - Ki akar engem elnöknek? Fel a kezekkel! Hadd számoljam össze...

Egyetlen kéz se mozdult. Bata összeszorította az ajkát, elfehéredett, de szó nélkül tudomásul vette a döntést.

- Csak nem engem akartok? - futott szét az elégedett mosoly Páter széles arcán. - Hát akkor lássuk, hogy is állunk - és várakozóan nézett körbe.

Ám neki is csalódnia kellett, senki sem mozdult, hogy rászavazzon. Elvörösödött, idétlenül vihogott, aztán annyit mondott:

- Na jó... - és visszaült a székére.

Reich most értette meg, mi történik. Ez nem pártgyűlés, ezek nem akarják az ő elnökségét, eszük ágában sincs politizálni, csak idejöttek szórakozni és őt megalázni. Feje lilulni kezdett, ujjai ökölbe szorultak. Felugrott és úgy üvöltött, ahogy a torkán kifért:

- Gyáva, megalkuvó banda! Nem ebben egyeztünk meg külön-külön, négyszemközt. Hogy nem sül le a bőr a pofátokról! Miféle bunkókkal vagyok én körülvéve? Egyetlen áruló megingat benneteket? Még a saját feleségemet is...? Vegyétek tudomásul, csak azért is megmutatom, hogy eljön az idő, amikor én fogok parancsolni és ti térden állva csúsztok hozzám kézcsókra, nyavalyások! - Egyre jobban nekivadult, szájából fröcsögött a nyál és a gyűlölet, az emberek riadtan nézték, azt hitték, megzavarodott, s nem is voltak nagyon távol az igazságtól. Lassan felálltak és kezdtek kisomfordálni a teremből.

Reich Rezső mindebből semmit sem érzékelt, csak ordított, toporzékolt és átkozódott, s közel volt ahhoz, hogy elájuljon. Felesége megfogta a karját, másik kezével egy tökhéjban vizet nyújtott feléje.

- Igyál - mondta neki türelmesen. - Igyál és próbálj uralkodni magadon. Nem muszáj elnöknek lenni, ha nem lehet. Vesztettél. Törődj bele, mást úgyse tehetsz.

Reich, mintegy varázsütésre, összerázkódott és lecsillapodott. Fölhajtotta a vizet, tekintete kitisztult, s már ismét régi önmaga volt, amikor megszólalt.

- Igazad van, *most* vesztettem. De még nincs lejátszva a meccs. Ha így nem, hát majd másként, de győzni fogok. Ábrahám, meg ez az egész csürhe nagyon megkeserüli ezt a napot, arra megesküszöm. Eljön még az én időm! De azt nem bocsátom meg soha, hogy te is ellenem szavaztál. Tűnj a szemem elől! Otthon számolunk! A fiamat elveszem tőled!

Kihúzta magát, s amennyire vézna termetéből tellett, büszkén, emelt fővel elindult a térről, a háza irányába. Reichné ott maradt egyedül és hosszasan nézett a férje után, szeméből szivárogni kezdtek a könnycseppek.

- Megint elkezdte - suttogta maga elé sötéten. - Megint kezdi előlről, semmit sem tanult a múltból. Nem volt elég, hogy mindenhol kiutáltak bennünket? Istenem, miért vertél meg azzal, hogy ilyen emberhez kötöttem az életemet? De mit tehetnék? A férjem, s nekem mellette a helyem, így rendelkezett az Úr. Az ő útja az enyém is. Engedelmeskedem. Bocsánatot kell kérnem tőle, a felesége vagyok. Csak a kisfiamat ne bántsa. Inkább meghalok!

7. fejezet

Negyedik éve éltek a szigeten, amikor kitört a járvány.

Enyhe hőemelkedéssel kezdődött és gyakori hányással folytatódott. Eleinte senki nem vette komolyan, még Gódor sem, jóllehet, a jelek éppen nála mutatkoztak elsőként. Hamarosan azonban a lakosság túlnyomó többségét piros, égetően fájdalmas pörsenések lepték el, amit magas láz, hasmenés, szédülés és magatehetetlen gyöngeség kísért. Az emberek fele része ágynak esett, a másik fele úgy-ahogy igyekezett tartani magát, de rövidesen ők is megkapták a betegséget és az egész Újhaza egyetlen nagy nyögéstől, jajongástól volt hangos, s alig 20-30-an kerültek el a betegséget. Növelte a bajt, hogy a kórház személyzete is elkapta a nyavalyát, sőt még Snóbli bikaerős szervezete is áldozatul esett: a nagy darab ember lefogyott, arca nyúzott lett és olyan gyámoltalanul kóválygott állapotos felesége karjára támaszkodva, hogy rossz volt ránézni. Szerencsére az asszonynak kutya baja nem lett.

Kiderült, hogy egyedül Salánkai és a terhes anyák maradtak ki a járványból.

S ez volt a legrejtélyesebb.

Miért éppen Salánkai Elemér? S miért csak a várandósak?

Ebben a nehéz időszakban az elnök éjjel-nappal talpon volt. Karola tehetetlenül feküdt, s csak zokogott, de nem tudott segíteni a férjének. Salánkai rohangukt egyik háztól a másikig, élelmet, vizet vitt, s minden erejével igyekezett lelki vigaszt nyújtani a betegeknek, közben kétségbeesetten kereste a járvány okát és gyógyítása módját.

Aztán eljött az első temetés. Korompai, a kétméteres, 130 kilós ácsmester, az íjászcsoapat és a lövészko vezetője, egykori súlyemelő bajnok, aki a legerősebb, s a legjóindulatúbb volt mindannyiuk között, saját háza előtt rogyott össze és szörnyű kínok között meghalt. Felesége - szintén gyermeket várt - magán kívül, jajongva siratta, a tengerbe akarta vetni magát, úgy kellett bezárni a házba és vigyázó asszonyokat állítani melléje, nehogy valami jóvátehetetlen követessen el.

Salánkai meglátogatta Korompainét.

- Nézd, megértjük a fájdalmadat, de most elsősorban a gyermekedre gondold - fogta meg a kezét vigasztalóan -, ő mindennél fontosabb. A férjedet elveszítetted, de kaptál helyette egy új életet, akit köteles vagy világra hozni és felnevelni. Hiszem, hogy a férjed is ezt kívánná. Nagyon kérek, próbáld megnyugodni és erősnek lenni, nehogy kitörjön a pánik. Mert akkor... rossz belegondolni!

- Te könnyen beszélsz - zokogta az asszony -, te egészséges maradtál, pedig olyan egyszálbélű vagy, hogy a szél is elfúj. Az én párom volt a legkülönb férfi a világon, képes volt egy ültő helyében megenni két egész vadnyulat édesburgonyával, te meg zabálsz azokat az undorító zöldségeidet és tessék, ő szegény meghalt, te meg...

Korompainé szavai szöget ütöttek Salánkai fejébe. Édesburgonya?... Vadnyúl?... Mindkettőt egyidőben fedezték fel és lett kedvenc eledele a szigetlakóknak. Ő egyiket sem szerette, Karola viszont annál inkább... és Karola is megbetegedett!

Nincs itt valami összefüggés?

Rohant Gódorhoz, megbeszélni vele az ötletét. Gódor elgyengülten nyögdécselt egy priccsen, de az elnök gyanúja felvillanyozta.

- A terhes nőket eltiltottam a hústól, elnök. Gyakorlatilag ők nem ettek nyulat, ezzel szemben annyi édesburgonyát, zöldségfélét fogyaszthattak, amennyit akartak. Az én feleségem is elég sokszor főzött nekem nyulat, te viszont soha nem kedvelted. A vadnyulak terjesztenék a betegséget? Lehet, hogy megtaláltuk a megoldást? Ó, bár adná az ég!

Salánkai Elemér azonnali hatállyal elnöki rendeletben tiltotta meg a vadnyúl fogyasztását és két héten belül megszűnt a járvány.

Túl voltak a harmadik válságon és a szigeten helyreállt a rend.

A nyulak házilag való tenyésztésével felhagytak. Az emberek áldották Salánkai nevét és bölcsességét, s a parlament a gyógyulás emlékére munkaszüneti nappá nyilvánította az utolsó beteg felépülésének időpontját, ami véletlenül egybeesett az elnök születésnapjával. Voltak is, akik morgolódtak, élükön természetesen Reich Rezsővel, úton-útfélen hirdetve: *személyi kultusz! Az elnök saját születésnapját akarja nemzeti ünnepé tenni!* -, de a többiek lehurrogták az akadékoskodókat.

Nagy dínomdánommal ünnepeltek, a főtéren hajnalig folyt nótaszóra a tánc, kivételesen még Salánkai Elemér is eljárt egy totyogós csárdást a feleségével. Egyedül Korompainé nem táncolt, de neki a gyászára való tekintettel elnézték. Az asszony arcán már megjelent az első halovány mosoly és ez jó jel volt. Egy hónap múlva gyönyörű kisfiúnak adott életet.

A parlament elrendelte, hogy a járvány leküzdésének tiszteletére állítsanak emlékművet a legmagasabb hegy csúcsán, hogy jeles napokon odazarándokolhassanak és szertartásokat rendezzenek, ki-ki a maga hite és vallása szerint. Három hatalmas szikladarabokat raktak egymás tetejére, innentől kezdve ha bárkinek gondja vagy öröme támadt, virágot helyezett el a sziklacsoport tövébe, itt keresztelték meg az újszülötteket, ide járt gondolkodni Salánkai Elemér elnök, és itt hirdették ki a parlament vagy az elnök által hozott rendeleteket, törvényeket is.

Valaki viccesen *Totemoszlopnak* nevezte a helyet. A tréfának szánt elnevezést a nép átvette és kitarzott a *Totem* szó mellett. Néhány nap elteltével - a parlament kezdeményezésére - háromfős csoportot alakítottak, ők lettek az *Őrzők*. Nevükből adódóan kötelességük volt a *Totemet* őrizni, gondozni és ügyelni arra, hogy állandóan friss virág díszítse a már-már szentként tisztelt helyet.

Az *Őrzők* vezetőjének, önkéntes jelentkezés alapján, doktor Reich Rezsőt nevezték ki, korábbi főraktárosi beosztását eddigi helyettese, özvegy Korompainé vette át. Amikor Reiche-t kijelölték erre a semmitmondónak tűnő posztra, sokan úgy gondolkodtak, hogy legalább nem lesz szem előtt, nem zavar több vizet, megszabadulnak örökös intrikáitól.

Ekkor még nem sejtette senki, mekkorát tévedtek.

Reich doktor most végre igazán kedvére való feladatot kapott. Legelső dolga volt megreformálni a *Totem* szerepét a sziget közéletében. Pontos és jogászai részletességgel kidolgozott szabályok szerint, előírással öltözékben volt szabad megközelíteni a *Totemoszlopot*, amit az *Őrzők* ellenőriztek és betartattak, s ha valaki megszegte az előírásokat, szigorúan megbüntették az illetőt: átmenetileg eltiltották a *Totem* látogatásától.

A doktor tervezte egyenruhába bújtatott *Őrzők* teljes felmentést nyertek a közös munkavégzés alól, kizárólagos feladatuk ezután csakis a *Totem* szolgálatában merült ki, s ezt, Reich Rezső hatásos nevelésének köszönhetően mély meggyőződéssel és lelkiismeretességgel látták el. Voltaképpen nem volt más dolguk, mint vigyázni a rendre, fogadni az odaérkezőket és átvenni tőlük ajándékaikat.

Anélkül, hogy bárki belegondolt volna, rövid idő alatt vadonatúj vallás és hozzátartozó szertartásrend alakult ki, szinte észrevétlenül.

Így érkezett el ittlétük ötödik évfordulója, amit Reich főőrző javaslatára nagy ünnepi körmenettel és a *Totem* körbetáncolásával ülték meg.

Soha nem voltak ilyen boldogak.

8. fejezet

Az ünnepség sötétedés után kezdődött.

Az Őrzők és buzgó segítőik több száz égő fáklyával rakták körül a Totemhegyet, magát a *Totemet* virágok ékesítették. Oldalt, magasan a fejek fölé tornyosulva emelvényt ácsoltak, amit szintén fáklyák világítottak meg és virágerdő borította. Valakik ismeretlen, szomorú dallamot gajdoltak, hangjuk panaszos fájdalommal szállt a csillagos égbolt felé.

A lakosság megilletődve, családonként érkezett, most nem tréfálkozott senki, kivétel nélkül az itt eltöltött öt esztendőre gondolt minden felnőtt, annak jó és rossz pillanataira. Csemetéik - Újhaza bennszülöttei - szüleik mellett tipegtek kézen fogva, és kíváncsian, gyönyörködve nézték a pompás kivilágítást. Még sosem láttak ilyen szépséget.

Már mindenki itt volt. Középen az elnöki házaspár ült egy külön erre az alkalomra készített támlás hátú padon, az elnök kezében a maga faragta hatalmi jelvény, a díszes bot, köröttük a türelmesen várakozó nép foglalt helyet a fűvön.

Hosszú percek teltek el így és nem történt semmi.

Elhallgatott az ének is és varázslatos szellem ejtette bűvöletébe a Totemhegyet. Hátborzongató volt a némaság, az anyák sírva fakadtak és magukhoz szorították remegő kicsinyeiket.

Ekkor megszólaltak a dobok.

Először halkan, sejtelmesen, mintha távoli égzengés morajlott volna, majd egyre élesebbé, agyat-lelket szaggatóvá vadult, fülsiketítő, mágikus, őrzítő ritmusra váltott - aztán elhallgattak, s a hirtelen beálló csönd még rémisztőbb volt, mint a dobszó.

A *Totem* hátuljánál felderengett egy imbolygó fénycsík és sötét, fekete füst szökkent a magasba. Az őrzők tüzének lángjai felcsaptak és újból kezdődött a panaszos sirató ének, de most teljes erővel, akárha százan, ezren fújnák: a hegy visszaverte és megsokszorozta a hangokat.

A szigetlakók megzavarodtak.

Nem ilyen torokszorító látványra voltak felkészülve, s kábultan, a jól kiszámított hatástól lenyűgözve önkéntelenül térdre borultak - kivéve az elnöki párt. Ők továbbra is a padjukon ültek, arcukon döbbszerű figyelem tükröződött: azért teljesen ők sem tudták kivonni magukat a tömeg lelkiállapota alól.

E pillanatban vérvörös lepelbe öltözött alak jelent meg az emelvényen. Karjait szélesen kitérte és úgy állt mozdulatlanul dermedve, csuklyába burkolt láthatatlan arcát a *Totem* felé fordította, s csak állt, állt, moccanatlanul. A térdelő tömeg megbabonázva nézte, egy püsszenés sem hallatszott, madár se röppent, ág se reccsent...

A mereven álló alak lassan feléjük fordult és beszélni kezdett a néphez. Hangja suttogón, alig felismerhetően suhant a sötétben, majd fokozatosan felerősödött és hisztérikus rikácsolásba torkollott.

- Éjjel álmot láttam. Az égből leszállva, vakítóan fénylő, hófehér vitorlás hajón, sziklaisten jelent meg előttem és villámokkal, égzengéssel kísérve azt mondta: A mai naptól e *Totem*, mely én vagyok, uralkodjék fölöttetek! Eljöttem értetek, bűnösökért! Engedelmeskedjete és imádkozzatek! Elnökötök is hódolattal tartozik a *Totemisten* megváltó erejének, s ti, akik itt

éltek e szigeten, szolgáljatok engem, a *Totem* istenét, s annak legfőbb őrzőjét, a főpapomat. Nehogy megharagítsatok! Jaj a kiátkozottaknak! Elpusztítom őket villámaimmal!

A nép meghökkenve hallgatta a súlyos szavakat, de a térdelő sorok között itt-ott felbuggyant a kuncogás is, s hallani lehetett, amint egymásnak mondogatják:

- De hiszen ez a Reich. Megbolondult szegény? Hé, öregem, vigyázz, mert elkárhozol!

Egyre hangosabban nevettek az önjelölt próféta handabandázásán, míg végül kénytelen volt lekászálódni az emelvényről. Sötét arccal elvonult a *Totem* mögé, aznap este nem is látták többé se őt, se az Őrzőket.

Ám a vak véletlen segítségére sietett a főpapnak: a következő vasárnapon, amikor az egész lakosság a *Totemnél* szórakozott, váratlanul iszonyatos vihar zúdult rájuk. Szörnyű csattanással villám hasított át az égbolton, egyenesen belevágott a *Totemoszlop* legfelső sziklájába és kettérepesztette azt.

Amit Reich Rezsőnek nem sikerült elérnie csalfa ügyeskedéssel, azt most egy szemvillanásnyi idő alatt elvégezte helyette a természet: a kísérteties jelenségtől megrettent nép babonás félelemmel borult földre a kitért karokkal sikoltozó főpap előtt.

- Imádkozzatok! Imádkozzatok!

Rajta kívül egyetlen ember maradt állva: Salánkai Elemér. Homlokát ráncolva suttogetta maga elé, rosszat sejtve:

- Hm! Sok keserves percet szül még ez a villám.

Tekintete összekapcsolódott a főpapéval és tudták, hogy minden eddiginél kegyetlenebb küzdelem vár rájuk. Csak a jövő dönti el, melyik fog győzni: a józan értelem, vagy a babona?

Ketten álltak az áhítatba merült, térdeplő nép fölött.

Egyikük diadalmasan, mellét verve imádkozott.

A másik gondolkozott. És beleremegett: rájuk szakadt a negyedik válság.

9. fejezet

Az óvoda mély csöndbe merült, a gyerekek délutáni álmukat aludták, immáron 98-an. Szuszogásuk volt az egyetlen hang, amit hallani lehetett. Erzsébet nővér - a főpap felesége - a sarokban szunyókált, körötte gyermekjátékok heverték a földön, szanaszét szórva.

Amikor a *Totem* felavatása után egy héttel férje magához ragadta a főpapi méltóságot, s ezzel egy új vallás alapját fektette le, a főpap-férj parancsára női szerzetesrendet hozott létre, amelyben természetesen ő lett az alapító Anya. Feladatkörükbe tartozott egyebek között az óvoda irányítása, ami egyúttal azt is jelentette, hogy a már megszületett és a jövőben születendő gyermekek lelki nevelése az ő kezükbe került.

Karola mindent elkövetett, hogy továbbra is az óvoda élén maradhasson, de a *Totem*-rend szerzetesnői - tizenkét fanatikus feleség - rövid úton kitessékelték az épületből. Karola sírt, elkeseredésében körbefutotta a szülőket, megpróbálta maga mellé állítani az asszonynépet, nem túl meggyőző sikerrel. Voltak, akik határozottan és szilárdan kiálltak mellette, de olyanok is, akik féltek szembeszállni az új vallás híveivel, inkább megadták magukat, és a szerzetesrend Első Anyja, Erzsébet főnővér kegyesen elfogadta hűségesküjüket.

Csak egyet lehetett tenni: az ellenzékbe szorított vallástalanok - a „pogányok” - nyitottak egy ellen-óvodát, amely egyelőre üresen állt, mert a szülők vagy nem merték odavinni kicsinyeiket, vagy még nem születtek meg azok a gyermekek, akiknek szülei a „pogányóvodába” kívánták csemetéiket beíratni.

A sziget két táborra szakadt: a *Totemesekre* és a *pogányokra* - ahogyan a főpap és követői nevezték megvetően a nem hívőket, s ez utóbbiak voltak kevesebben. Naponta törtek ki villongások, verekedések, s félni lehetett, hogy előbb-utóbb kirobban egy totális háború a két ellenséges tábor között.

Salánkai elnök, alaptermészetéből adódóan, még mindig reménykedett a békés megoldásban. Gyűlést hívott össze, melyen kötelező volt a részvétel mindenki számára. A főtéren meg is jelent a teljes lakosság, de a *Totemesek* és a *pogányok* gondosan elkülönültek egymástól. Az elnök elkeseredve nézte maroknyi csoportját. Egy pillanatig arra gondolt, talán el se kezdi beszédét, semmi értelme, aztán nagy nehezen erőt vett magán.

- Barátaim...

- Nem vagyunk a barátaid - kiabáltak közbe a *Totemesek*. - Mi *testvérek* vagyunk!

- Jó, hát akkor testvérek - hagyta rájuk Salánkai. - Attól még figyelhetek rám. Fontos dolgokról szeretnék beszélni minden szigetlakó polgártárssal, legyenek akár *testvérek*, akár *polgárok*, hiszen életünk, sorsunk, helyzetünk okán egymásra vagyunk utalva, s nem mindegy, hogy békességben, megértésben vagy marakodásban telnek napjaink.

- Úgy van! - szólt közbe Reich főpap. - Nagyon helyes. Megszívlelendő. Egyetértek!

- Köszönöm - nézett rá meglepődve Salánkai. Mi ütött a *főtotemesbe*, csodálkozott, csak nem békülni akar?

Csalódnia kellett.

A főpap folytatta közbeszólását:

- Fontos a megbékélés, elnökünk igazat szólt, s csak dicsérhetjük bölcsességét. Éppen ezért kérem, haladéktalanul mondjon le és adja át Újhaza irányítása jogát nekünk, akik *Totem* istenünket szolgáljuk, s az ő parancsai szerint akarunk élni a jövőben, nem pogánymódra, most és mindörökké, ámen.

Salánkait elfutotta a méreg. Ez a minden hájjal megkent, rosszindulatú, hamis álszent nem képes egyetlen alkalmat sem kihagyni, hogy ne a saját pecsenyét süssön? Na nem, azért ilyen olcsón nem adja magát.

- A szólás joga nálam van, egyelőre még én vagyok az elnök, nem mondtam le. Nem én kértem, hogy erre a tisztségre kerüljek, megválasztásomkor a sziget lakossága ellenszavazat nélkül akart elnökének, köztük te is, Reich...

- Az én megszólításom Főörző, vagy Főatya öszentsége - mondta a főpap fensőbbiséggel. - Reich Rezső a világi nevem volt, levettem, eldobtam. Kérem, elnök úr, a jövőben ehhez tartsa magát. - A körülötte álló *Totemesek* dübörgő tapsal jelezték egyetértésüket.

- Jó, ezen most fölösleges vitatkozni. Neveztesd magad, ahogy akarod, de a sziget sorsáért én vagyok a felelős. Engem az se érdekel, ha naphosszat imádkoztok a *Totemeteknél*, csak a munka menjen és szűnjön meg a viszály, ne legyen több veszekedés, s ne akarjátok az egész lakosságot erőszakkal térdre kényszeríteni. Itt vagyunk elzárva a világtól, nem tudhatjuk, örökké-e, vagy már holnap felfedeznek bennünket. Úgy kell élnünk minden pillanatban, hogy bármikor készek legyünk ismét beilleszkedni a külső világba, mert a mi igazi hazánk Magyarország. Ha engedjük, hogy egyesek saját hatalmi mániájuk érdekében gondolkodásunkat évszázadokkal süllyesszék vissza, soha többé nem leszünk képesek talpra állni és modern emberek módjára élni, viselkedni. Arra kérek minden józan eszű embert, ne hagyja, hogy bolondot csináljanak belőle, forduljon el az ámítástól, térjen vissza dolgozó embertársaihoz. Amíg a *Totem* fel nem épült, minden jó volt, törődtünk egymással, egy durva szó el nem hangzott, hacsak Reich Rezső szájából nem. Hogy mást ne mondjak, elfeledkeztetek a pártalapítási torzsalkodásokról? A járványból talán a *Totem* mentett ki benneteket? Vizsgáljuk meg, mi a helyzet jelenleg. A megbukott pártvezér, miután politikai praktikái nem sikerültek, most jobb híján „álmot” látott, s ti beveszitek ezt a középkori baromságot. Szégyen gyalázat, hogy okos, művelt, a modern világban nevelkedett emberek beugranak egy ilyen átlátszó hazugságnak és hagyják, hogy...

- Elég! - üvöltött a Főatya és vele üvöltöttek felheccelt hívei.

Kódarabok röpültek Salánkai felé, az elsőktől még sikerült elhajolnia, de az egyik jól célzott kő homlokán találta, arcát elborította a vér és az elnök összeesett. Karola felsikoltott és a férjéhez rohant, testével takarta, óvta, de odatömörültek azok is, akik az elnök pártján voltak.

- Üssétek a pogányokat! - tombolt őrjöngve a Főatya. A vallásos tűzben izzó, fanatizált hívek hosszú botokat vettek elő, amiket eddig a hátuk mögé rejtettek és harsány csatakiáltásokkal megindultak az elnököt körülvevők felé. A botok lesújtottak, recscentek a csontok, ömlött a vér. A főpap közöttük ugrált és felemelt karokkal üzte-hajtotta a verekedőket.

- Verjétek agyon az átkozottakat! Tapossátok a földbe azokat, akik *Totem* isten hű szolgálai ellen merészeltek szólni! A szeretet, a türelem és a béke jegyében öljétek meg az árulókat, az ellenszegülőket! Öljetek, fiaim, öljetek, pusztítsátok a férgekeseit, tüntessétek el őket a föld színéről, mert így parancsolja a *Totem* istene, mert így parancsolom én, a ti legfőbb Atyátok!...

E pillanatban megisméltódott a csoda, csak most fordított eredménnyel: szörnyűt csattant az ég, vakító villám csapott egy közeli fába és irtózatos felhőszakadás zúdult a szigetre. Ömlött az eső, mintha ezernyi dézsából öntenék, a hirtelen áradat elsodorta a támadókat és az áldozatokat egyaránt.

Ez mentette meg az életüket.

A *Totemesek*, főpapjukkal az élen bemenekültek a házaikba, sorsukra hagyva a vérző, jajongó, nyöszörgő szenvedőket. A hideg eső magához térítette az ájultakat, Salánkai is feltápáskodott és két férfi vállára nehezelve, sántikálva igyekezett a többiekkel együtt az erdő felé, s a tér hamarosan kiürült.

A vérnyomokat elmosta az eső.

A gyűlölködés makacsul tartotta magát.

10. fejezet

- Hányan maradtunk? - kérdezte suttogva Salánkai és megpróbált felülni a sebtében összetákolt hordágyról.

- Maradj csak. Pihenj - törölte meg homlokát Karola. - Vagyunk elegenden, ne nyugtalankodj.

- Tudni akarom! - követelte az elnök.

- Ötvenen, hatvanan?... Nem számoltam meg.

- Neveket mondj!

- Hadd gondolkozzam... Itt van Gódor feleségestől, velük jöttek a gyógyítók mind, aztán Ábrahámék, Snóbli, Csoki, Korompainé, Csontos Béla, a teljes íjászcsoport, Kósáék... Ha majd jobban érzed magad, felkeresnek. De most még fekédj, nincs semmi baj, biztonságban vagyunk. A faluban folyik a dáridó, a kutya se törődik velünk, Reich és az emberei diadalt ülnék.

- Melyik része ez a szigetnek?

- A déli öböl. Ahol annak idején kikötöttünk.

- Szóval visszakértünk oda, ahol kezdtük - sóhajtott szomorúan az elnök. - Nem baj. Ez jó hely. Jól lehet védeni. Most hívd ide a vezetőket, Snóbli, Csontos, Ábrahámot és Gódort, meg Kassait az íjászoktól. Beszélni akarok velük.

- Nagyon kérek... - könyörgött az asszony, de Salánkai hajthatatlan volt.

- Hívd ide őket, ha mondom, már sokkal jobban érzem magam.

Az öt férfi szinte azonnal megjelent és maguk alá húzott lábakkal ülték körül az elnököt. Komor ábrázattal meredtek maguk elé, egyikük se tudta, miként kezdjék el a beszélgetést. Végül Snóbli volt az, aki megszólalt.

- Megőrültek azok a marhák... Ha nincs a vihar...

- Hallgass, fogd be a szád - mordult rá Kassai és Snóbli behúzta a nyakát.

- Köszönöm, hogy itt vagytok, hogy kitarthatok mellettem - mondta erőtlenül Salánkai. - Jól elbántak velem. Van más sebesült is rajtam kívül?

- Nincs - sóhajtott Ábrahám. - Szerencsére...

- Hála Istennek! Hányan jöttek velünk?

- Körülbelül hatvanan. A legkülönbjei - mondta Csontos és közelebb húzódott az elnökhöz. - Sajnos, néhányunk felesége ott maradt, már nem tudtak utánunk jönni, a szakadó esőben féltették a gyerekeket. De majd ők is... később...

- Értem... - Salánkaiból nehezen jött a hang, szemmel láthatóan küszködött, hogy el ne ájuljon. Gódor nem is bírta megállni szó nélkül.

- Hadd kössem át a sebedet, Elemér... - Zavarba jött, mert életében először szólította az elnököt keresztnevén.

- Hagyjál békén...

- Ebben én vagyok a főnök, ne vitatkozz velem, elnök. Hajolj közelebb, ide az ölembe - és gyors, ügyes kézzel húszos, méregzöld levelet tapasztott Salánkai sebére, majd erős liánszállal

körbekötözte. - Na, most olyan vagy, mintha megkoronáztak volna. - élcelődött savanyúan, mire önkéntelenül kitört a nevetés. Salánkai is együtt nevetett a többivel. Feloldódott a nyomott hangulat, már tudtak egymás szemébe nézni, nem feszélyezte őket a megfutamodás szégyene. Ábrahám egy tökkulacsot emelt le a válláról.

- Ígyál, elnököm, ez jót fog tenni. Hideg forrásvíz.

Salánkai nagyot húzott a kulacsból, aztán felült és végignézett a társakon.

- Igazad van, ez nagyon jólesett. Hát akkor nézzük, hogy is állunk, kikre, mire számíthatunk. Menjünk sorba. Snóbli, tiéd a szó.

- Szerintem menjünk le és verjük szét azt a bandát, Reichet kötözzük a totemhez és megvárjuk a következő villámot. Csokit is alaposan helybenhagyták, de ő nem olyan... ízé... szóval neki ez meg se kottyán, megszokta annak idején a Fradinál a nagy ruhákat.

- Jó, elmondtad. Ez is egy vélemény. Kassai, szeretnék téged hallani.

Az íjászcsoport vezetője tűnődve vakarta a szakállát. Lassú beszédű ember volt, úgy kellett kiimádkozni belőle a szót.

- Tudod, elnök... sose állítottam, hogy Snóbli egy lángész... már bocs, haver... de van abban valami, amit az imént... szóval érted... Tizenöten vagyunk íjászok, mindenki itt van... Nyílvessző akad minden bokorban... Nem lerohanni kell őket, hanem okosan becserkészni a falut és egyenként...értitek... Elsőként azt a lökött szentfazék főizét...

- Soha! - emelte fel kezét Salánkai. - Embert nem ölünk, főként nem orvul. Amúgy is kevesen vagyunk és azokat az elbutított, megtévesztett szerencsétleneket én nem hibáztatom, nem haragszom rájuk. Nem kell sok idő és hamar rájönnek, hogy csak eszköznek használták őket... Várjuk ki. Újhazában minden élet érték, nem csak azért, mert magyar, hanem mert közénk tartozik.

- Nem vagy túlságosan nagylelkű, elnök? - kérdezte fojtottan Ábrahám, ökölbe szorított kézzel. - Kis híján agyondobtak egy kővel. Ha nem jön az az égháború, úgy lehet, most egyikünk se ülne itt.

- Lehet. Nem tudták, mit cselekszenek. A *Totem* tömeghisztériáját is egy villámcsapásnak köszönhattuk. Ha Isten megbocsát nekik, mi milyen jogon ne tennénk ugyanazt? Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérrel, mondja az Írás. Figyeljete! - lassan felállt és egy fának támasztotta a hátát -, a következőket javaslom: első dolgunk megépíteni egy olyan masszív, magas kerítést, amit képesek vagyunk megvédeni. Állandó őrséget állítunk, s csak azt engedjük be, aki jó szándékkal érkezik, például az asszonyokat, gyerekeket, vagy azokat, akikről feltételezhetjük, hogy megbánták, amit tettek. Mi nem kezdeményezünk háborút, de jaj annak, aki megtámad bennünket. Élelemben, vízben nem lesz hiány, a sziget itt épp olyan gazdag, mint máshol. Tegyük irigylésre méltóvá a területünket, hogy amazok idekíváncsozzanak. Mit szölk ehhez az elgondoláshoz? Aki egyetért velem, emelje fel a kezét.

Salánkai Elemér nézte a gyötrődő arcokat és pontosan tudta, kiben mi játszódik le e pillanatban. Snóbli hatalmas ökleit bámulta, Kassai egy nyíllal babrált, Ábrahám szemei összeszűkültek, Csontos a homlokát ütögette, egyedül Gódor ült nyugodtan, a szeme sem rebbent. Ő volt az, aki elsőként nyújtotta magasba a kezét, őt követte Ábrahám, aztán sorra a többiek is felemelt kézzel „igen”-nel szavaztak.

- Köszönöm - mondta megilletődve Salánkai. - Akkor nekiláthatunk Újhaza második meghódításához. Te, Gódor, már nem is fáj a sebem! Mi a csudát raktál a homlokomra? Gyertek, hívjuk össze a többieket és beszéljük meg, hogy legyen tovább.

11. fejezet

Nem volt könnyű dolguk.

Szinte mindent előről kellett kezdeni, de győzték erővel, kitartással. Amire az öt méter magas, karvastagságú ágakból font kerítéssel elkészültek és homokkal, száraz vasfűvel kevert sárral körültapasztották, már fedél is volt a fejük fölött. Nem olyan kényelmes és megszokott, mint amikből kiűzték őket, de a célnak megfelelt és szentül hitték, hogy csupán ideiglenes hajlékról van szó.

Két nap sem telt el és valamennyi, a faluban rekedt feleség megérkezett, gyermekestől. Nem kellett szökniük, a Főatya száműzte a *pogányokat*, csupán a gyermekeket akarta mindenáron maga mellett tartani, de ez ellen még legbensőbb hívei is olyan hevesen tiltakoztak, hogy inkább lemondott róluk.

A két közösség úgy élt egymás mellett, mintha a másik nem is létezne, legalábbis kezdetben. Mivel a kézműves szakembergárda és a kórházszemélyzet kivétel nélkül a *pogányokhoz* tartozott, hiányuk hamar megmutatkozott a *totemeseknél*: megritkultak a vadászatok, hiszen a csapdaállításhoz, nyilazáshoz egyikük sem értett igazán, de még náluk is nagyobb gondot okozott Gódorék kiválása, s különösen az ott maradt kicsinyek sínylették meg. A kórház üresen tátongott, a Főatya és az Őrzők imái, ráolvasásai nem értek semmit.

Az anyák nem tehettek mást, mint a tilalmat megszegve, titokban szöktek át a *pogányokhoz* gyógyfűvekért, tanácsokért és Gódor sohasem utasította el őket. De jöttek mások is: varró-asszonyok, bőrkikészítők, halászok, akik nem tudtak önállóan ellátni száznegyven embert, kénytelenek voltak tanácsért, segítségért fordulni az ellenséghez. Reich Rezső dühöngött, kemény, szigorú büntetést helyezett kilátásba a „disszidensek” ellen, de be kellett látnia, hogy a *pogányok* nélkül nem tudnak megenni, hiányzik a tudásuk.

Salánkai Elemér gondosan elkerülte a találkozást a táborba lopódzókkal, pedig azok szívesen beszélgettek volna egykori elnökükkel, hogy jól kipanaszkodhassák magukat. Nem azért zárkózott el tőlük, mert haragudott rájuk, ellenkezőleg: *féltette őket*. Ha Reich fülébe jut, hogy vele kapcsolatba lépnek - s ki tudhatja, nincs-e kém közöttük -, nagyon megjárhatják, a Főatya sose bocsátja meg nekik.

Akár az életükkel is fizethetnek az óvatlanságukért!

Azért Salánkai nem volt tájékozatlan a *totemesek* viszontagságait illetően. Ábrahám és Csontos sokat sugdolózott a „disszidensekkel”, meghallgatták panaszaikat és ahol lehetett kihúzták őket a bajból. Még utalásszerűen sem biztattak senkit sem, hogy pártoljanak át, holott sejthető volt, hogy elég volna egy intés, egy jó szó és jönnének szíves örömet.

- Majd elérkezik ennek is az ideje - mondogatta Salánkai bizakodva.

Fél év sem kellett és a *pogányok* ugyanúgy éltek, mint régebben. Volt kórház, közös állatkarám, beindult a sajtókészítés, és Karola irányításával nekiláttak a nagyobb gyerekek iskolai oktatásának.

Egy erdei tisztáson folyt a tanítás. Salánkai az Óhazáról beszélt nekik, Ábrahám a kézügyességüket fejlesztette, Kassai a nyilazást és a dárdahajítást gyakoroltatta, Csontos egyszerű gyermekverseket, tanmeséket idézett, amiket a kicsik tátott szájjal hallgattak és roppantul élveztek, míg Karola, s még két segítője írni-olvasni, számolni tanította a nebulókat. Ez nem ment könnyen, különösen az első időkben, hiszen nem voltak segédeszközök, írószer, papír,

de Ábrahám nem lett volna ezermester, ha nem oldja meg ezt a problémát is: a yakutafa óriási levelét áztatta órákon át a tengervízben, majd a napon megszáritotta, s az így keletkezett vékony sőréteges felületre karcolva nagyszerűen lehetett írni, a szedertinta pedig lemoshatatlan volt.

Salánkai ekkor határozta el, hogy megírja Újhaza történetét, s minden áldott nap egy teljes órát áldozott rá. Ezt a fogadalmát egész élete során megtartotta.

Egyik éjszaka hangos dörömbölésre és jajveszékelésre figyeltek fel az örök. Mintegy száz fő tolongott a kapu előtt, bebocsátásért könyörögve, asszonyok, férfiak, gyerekek, vegyesen. Sokuk arca vértől piroslott, pizkosak, rongyosak voltak és nagyon fáradtak.

Salánkai utasítására megnyitották a kaput, beengedték őket és a házak melletti üres téren élelmet és elsősegélyt kaptak. Vezetőjük sürgős kihallgatást kért az elnöktől. Snóbli és Csoki közrekapta a férfit, aki nem volt más, mint az egyik őrző, Szabados Lajos, éppen az, aki kövel halántékon találta az elnököt.

Karjait erősen fogva a közösségi házhoz vezették.

A máskor oly izgága Szabados most nagyon alázatosan viselkedett.

- Rám kellene leginkább haragudnod, elnök, hiszen én sebesítettelek meg, s ha kidobsz, megérdemlem, mégis arra kérlek, hallgass meg, s ha engem elzavarsz is, a többieket ne büntesd miattam. Nagyon megbántam, amit ellened elkövettem, s ezt vagy elhiszed, vagy nem, mindegy, idő kell ahhoz, hogy bebizonyítsam, most az a fontos, hogy segítsetek rajtunk.

- Beszélj! - mondta komoran Salánkai. Próbált haragot érezni támadója ellen, de hiába: megbocsátó természete felülkerekedett lelkében és legszívesebben magához ölelte volna a teljesen megtört, magába roskadt Szabadost.

- Reich megőrült. Összeveszett a két helyettesével, Batával és Páterrel, mert azok nem voltak hajlandók térden állva kezet csókolni neki. Lefogatta őket a pribékjeivel, a többi őrzővel, és máglyára akarja küldeni mind a kettőt. Meg kell akadályozni...

- Micsoda? - hördült fel Salánkai. - Ezt nem mondod komolyan!

- Kérdezd meg a többieket. Engem is le akart tartóztatni, úgy lehet, odaköttet a másik kettő mellé, mert megtagadtam a parancsot, nem akartam részt venni az égetésben. Feleségem szöktetett ki a gödörből, ahová megkötözve bedobtak. Sajnos, Batákra jobban vigyáztak... Könyörögve kérünk, fogadjatok be bennünket és szabadítsátok ki azokat, akik lenn maradtak, mentsétek meg a népet a főpaptól. Valójában tíz embere sincs... Elegünk van a zsarnokságából. Ha most rögtön indulunk, talán még nem késő, a máglyákat hajnalban akarják meggyújtani.

Salánkai döbbenet hallgatta a nyöszörgő, sírós hangú, rettenetes beszámolót és hitte is, meg nem is. Lehetetlen, hogy egy tanult, művelt ember ilyen mélyre süllyedjen, hacsak... igen, hacsak nem örült meg valóban, ahogyan Szabados állítja.

Az ajtót felszakították. Snóbliékát félresodorva két jajveszékelő asszony rohant be, és Salánkai lábához vetette magát:

- Az Istenre kérünk, elnök, mentsd meg a férjeinket! Ne engedd, hogy az az átkozott máglyára küldesse őket. Megesküszünk a Szent Szűzanyára, hogy soha többé nem fordulunk ellened, csak még most az egyszer bocsáss meg nekünk.

- Álljatok fel - mondta megrendülve Salánkai. - Én nem vagyok se Isten, se főpap, hogy térdeljetek előttem. Az én szívemben nincs harag, nem is volt, ezt tanúsíthatja mindenki. Rád sem haragszom, Szabados. Megtesszük, amit tudunk, többet ne várjatok tőlünk. Bizakodjunk, hogy azok, akik ott élnek lenn, ők is megértik, hol a helyük és segítenek.

Kiszólt az ajtón:

- Ábrahám, Csontos, Snóbli, Kassai! Gyertek be!

A négy férfi azonnal jött, mindegyikük arca sápadt volt a döbbenettől.

- Mit hallottatok a menekültektől?

- Nem is tudom, elmondjam-e - csóválta fejét bizonytalanul Csontos -, olyan hihetetlen. Állítólag Reich máglyán akarja elégetni Batát és Páttert. Elképzelhető volna?

- Hiszel már nekünk, elnök? - könyörgött Szabados és az asszonyokkal együtt ő is sírva fakadt.

Salánkai tekintete megkeményedett, a többiek hökkenten nézték. A mindig szelíd, jámbor kinézetű elnökre most rá sem lehetett ismerni. Alakja megnyúlt, szemében új fények gyúltak, keze ökölbe szorult. Még a hangja is másként csengett: határozottan, parancsolón, ellentmondást nem tűrően, ahogy egy valódi vezérhez illik.

- Kassai, szedd össze az íjászaidat, szereld fel őket elegendő nyíllal, de vigyázzatok: ha mindenáron lőni kell, lábra célozzatok, életet, hacsak egy mód van rá, ne oltsatok ki! Snóbli, válogasd ki a legerősebb férfiakat, de ne mindenkit, hagyjál itthon őrséget, nehogy hátba támadják az asszonyokat. Ti lesztek az első vonal, nektek lesz a legnehezebb, köztetek leszek én is. Ábrahám, neked a harcoló rajokat kell megszervezned és összehangolnod. Két irányból közelítjük meg a falut. Csontos, az embereiddel maradjatok mögöttünk és lássátok el a sebesülteket, ha lesznek. Indulás! A jel: amikor leértünk, fellövök egy égő nyílat a tenger felé. Szabados, akarsz velünk jönni?

- Természetesen!

- Jó, csatlakozz Snóblihez. Snóbli, a két szemed Szabadoson... már ne haragudj, pajtás, ilyen az élet. S most menjünk, beszéljünk a menekültekkel.

Az egész telep talpon volt, ott szorongtak aggódva az elnöki ház előtti téren. Amikor Salánkai nagyvonalakban ismertette a tervet, az asszonyok felzúdultak és Salánkai meglepetésére Karola lépett elő, mint szószóló.

- Szó sem lehet arról, hogy minket, nőket, kihagyjatok. Mi már kisorsoltuk magunk között, kik maradjanak itthon a gyerekek és a betegek mellett, a többiek harcolni akarunk. Újhaza a mienk is, jogunk van küzdeni érte. Így van, asszonyok?

- Igen! Harcolni akarunk!

- Rendben van - mondta meghatódva Salánkai. - De nem az első sorokban. Csatlakozzatok Csontosékhoz! Ehhez viszont én ragaszkodom. Körülbelül ötvenen vannak odalenn, akik esetleg nem adják olcsón magukat. Számítanunk kell Reich leghűségesebb emberei véres ellenállására. Reicht mindenképpen élve kell elfognunk, aztán majd meglátjuk, mit teszünk vele.

- Felkötjük a gyalázatost! - rikoltotta egy hang.

- Szó sem lehet róla - emelte fel kezét az elnök. - Mi nem szennyezhetjük be vérrel a kezünket, hiszen éppen ezt akarjuk megakadályozni. Reichet választott népbíróság elé állítjuk. Van valakinek kérdése? Nincs? Jó. Akkor hát... Isten legyen velünk!

A *pogányok* csapata megindult, hogy békét és szeretetet vigyen a *hívők* közé.

A jövőjük függött attól, hogy győznek-e.

12. fejezet

A háborúból azonban mégsem lett semmi.

Még el se érték a falu szélét, amikor égő fáklyákkal, hangos kiáltásokkal közeledő csoportra lettek figyelmesek. A magas füben hasalva, mindenre elszántan várták őket, készen az ütközetre. Az érkezők szépen besétáltak a csapdába, pillanatok alatt körülvették őket, de mielőtt egy valamirevaló pofon elcsattant volna, éles hang állította meg a kezeket:

- Várjatok! Nem harcolni jöttünk, hanem békét kérni.

Hátulról Bata Pál és Páter József jött elő, magukkal ráncigálva a megkötözött és a félelemtől nyüszítő főpapot, Reich Rezsőt. Egy másik csoport a legveszedelmesebb három őrzőt fogta körül.

- Itt van, elnök, minden rossz okozója. A nagy főatya! Csinálj vele, amit akarsz! Mi csak azt kérdezzük: meg tudtok-e nekünk, bolondoknak bocsátani, hajlandók vagytok-e visszafogadni bennünket? Ha akarjátok, rabszolgáitok leszünk, elvégezzük a legalantasabb munkát, megérdemljük a bűnhődést, amiért szembefordultunk a felebarátainkkal, hagytuk magunkat megtéveszteni egy sarlatán, egy örült szélhámos által - ezzel földre lökte a gúzsbakötözött főpapot. - Nagyon szégyelljük magunkat. Várjuk az ítéletet.

A felkelő nap ekkor ragyogtatta elő első sugarait a tenger felől és lágy, meleg fénybe öltöztette a szemben álló csapatokat, akik már nem voltak ellenségek többé. Óriási éljenzés tört ki, az emberek összefogódzkodva örömtáncot jártak. Salánkai Elemér megölelte a két alvezért, sorban kezét fogott a magukat megadó zendülőkkel és azt mondta:

- Barátaim, Újhaza polgárai! Emberek vagyunk, tehát tévedhetünk. Embernek lenni nagy dolog, de még nagyobb: elismerni és megbánni tévedésünket. Nem a mi dolgunk ítélkezni mások tévelygésén, mi csak egyet tehetünk: megbocsátani és előről kezdeni mindent. Tudjátok-e, milyen nap van ma? Bizonyára senki sem felejtette el: hatodik esztendeje, hogy e szigetre léptünk. Lehetne-e méltóbban megünnepelni életben-maradásunkat, boldogulásunkat, mint a békével, s hogy újból egymásra talált a lakosság? Engedjétek el az őrzőket! Felelek értük, hogy többé nem lesz baj velük. Így van? - kérdezte tőlük szigorúan.

- Köszönjük, elnök! Esküszünk...!

- Ne nekem esküdjete, hanem a Mindenhatónak, vele számoljatok el és a lelkiismeretetekkel. Én hiszek nektek, bízom bennetek. S most kérdezem, mi legyen a sorsa minden rossz kiváltójának, Reich Rezsőnek?

- Dobjuk a tengerbe, a cápák majd... - dörögte Csoki, de gyorsan el is hallgatott.

- Közösítsük ki! - mondták néhányan, mire a tömeg átvette és egy emberként kiáltották: - Ki kell közösíteni! Kiközösíteni!

- Egyetértek - bólintott Salánkai. - A nép döntött. Reich Rezső e perctől nem tartozik közénk. Berendezünk neki egy barlangot és éljen, ahogy tud, a faluba többé nem teheti be a lábát. A családja természetesen nem köteles vele menni. Ők velünk maradhatnak.

- Ő a férjem - lépett előre lehajtott fejjel Reichné, kisfia kezét fogva. - Én is bűnös vagyok, mert nem tudtam megállítani, még segítettem is.

- Ahogy gondolod - mondta sajnálkozva Salánkai. - De tudd, hogy itt mindig helyed van, bármikor meggondolhatod magad. Legalább a fiadat hagyd közöttünk.
- Talán... majd később. Valamikor.
- Te akartad. Vezessétek el őket! - adta ki a parancsot Salánkai.
- S mi legyen az új faluval, elnök? Lebontsuk? - kérdezte Ábrahám.
- Isten őrizz! Gondozzuk, megóvjuk, jó lesz a következő generációnak. A gyerekek felnőnek, családot alapítanak. Kellhetnek még azok a házak. S ha a sors megadja, hogy egyszer elhagyhatjuk a szigetet és hazatérhetünk, jó lesz azoknak, akik utánunk idevetődnek. Ki tudja, mit hoz a jövő? Még az is megeshet, hogy mi magunk fogunk visszakíváncozni.

13. fejezet

A hajót a parti figyelőszolgálat vette észre, amint bizonytalanul imbolyogva közeledett a sziget felé. Nem túl nagy, de elegáns, jól felszerelt tengeri magánjachtnak tűnt és láthatóan nem kormányozták, engedték, hogy a hullámok és széljárás vezesse, amerre éppen az orra áll. Az áramlásnak köszönhetően egyenesen a déli öbölnek tartott.

Ábrahám négy emberrel felugrott a farönkökből összekötözött tutajra és eléje evezett, a többiek óriási izgalommal várták a vendégeket. Az egész lakosság a parton tolongott, a gyerekek hangos sívalkodással rohángáltak le s föl. Életükben először láttak igazi hajót, s először találkoznak olyanokkal, akik abból a sosem hitt, titokzatos külső világból érkeznek, s amiről csak szüleik elbeszéléséből hallottak. Salánkai ételt és italt hozott, hogy illő módon fogadhasák az idegeneket, mert számítani lehetett rá, hogy a hajó utasai vagy betegek, vagy annyira kimerültek, hogy már jelzést sem képesek leadni, hiába gyújtottak jelzőtüzet a számukra.

Ábrahámék gyorsan elérték a jachtot és ketten felmásztak a fedélzetére. Alig voltak fenn néhány percre, a tatnál megjelent Ábrahám nyurga alakja és karjait keresztbe lendítve jelezte, hogy a jacht üres, nem tartózkodik rajta senki.

A parton csalódás morajlott végig, de az izgalom nem csökkent, mégis egy aprócska darabja a külvilágnak, talán valami hírt kapnak arról, mi történt odakint, amióta elszakadtak a civilizációtól - reménykedtek.

Ábrahám egy kötéllel a tutajhoz erősítette a jachtot és a part felé vontatták. Fél óra alatt sikerült kikötniük. A tömeg azonnal meg akarta rohanni, de Salánkai megállította őket.

- Nyugalom, ráérünk, a hajó itt lesz holnap is - mondta és az emberek belátták, hogy igaza van. - Először a szakemberek vizsgálják át, milyen állapotban van, s találnak-e valami magyarázatot arra, mi történt az utasaival. Lehet, hogy további sorsunk jobbrafordulását hozta magával a hajó, egy ilyen nagyszerű lehetőséget nem szabad elkapkodni. Türelem!

Ábrahám, Kassai és Halmos - az ő szakmája műszerész volt - alapos vizsgálatnak vetette alá a jachtot, s a hírvivők által folyamatosan értesítették Salánkait, aki a vizsgálódás legújabb eredményeit azonnal felírta festékekkel egy táblára, így az izgatott lakosság nyomon követhette az eseményeket.

- „Utasoknak semmi nyoma, a hajón egy lélek sem tartózkodik, halottak nincsenek, úgy néz ki, mintha magára hagyták volna...” - szólt az első üzenet, amitől nem lettek okosabbak.

- „Feltehetően angol anyanyelvű emberek éltek a hajón, mert csak angol folyóiratokat találtunk... Hajónapló nincs, keressük...”

A parton lázas tervezgetés folyt. A jachtot telepakolják élelemmel, vízzel, és egy 4-5 fős csoport kifut a tengerre, előbb-utóbb találkozniuk kell más hajókkal és akkor az emberiség megtudja, hogy él itt egy maroknyi magyarság, az óhaza intézkedik a hazatérésükről. Mekkora szenzáció lesz, róluk írnak a világlapok, őket mutogatják a televíziók, talán még filmet is készítenek az itt töltött évekről.

- „A motor működésképtelen, egy gyűszűnyi üzemanyag sincs benne, a hajócsavar lapátjai törtek, a vitorlázat megrongálódott, használhatatlan. Valószínűleg viharba kerültek, akkor történhetett a baleset...”

Ez rossz hír volt, az asszonyok sírva olvasták, de akadt férfi is, nem is kevés, aki elfordult és titokban törölte meg könnyes szemét.

Már úgy örültek!... S most csalódniuk kellett.

- „A rádió működik! Az akkumulátorok kimerülőben vannak, de hátha sikerül legalább vészjeleket leadni és segítséget kérni. Kiszereljük és felállítjuk a kultúrházban...”

Ez volt az utolsó üzenet a hajóról, a többi esemény már a szárazföldön zajlott. Miután hatalmas szikladarabokkal körben a hajót lehorgonyozták, Ábrahámék visszaindultak a partra. Nem csak a rádiót, az akkumulátorokat, és a szintén kincsnek számító szerszámokat hozták, de felpakolták az összes fellelhető újságot, képeslapot, a legapróbb fecniig. A lakosság diadalmenetben kísérte őket a kultúrházig, ahol már elő voltak készítve a rádió összereléséhez asztalok, székek, meg ami eszükbe jutott.

Salánkaival az élen minden ember néma csöndben, lélegzetvisszafojtva figyelte, amint Halmos és Ábrahám ügyes kezekkel szereli össze először a nehéz akkumulátorokat, köti össze őket a sérült jachton talált huzalokkal, majd az antenna következett. Amikor már az is ott magaslott a kultúrház előtti dombon, a rádióra került sor...

Először csak halk sercegés hallatszott. Halmos finoman forgatta a keresőt, meg-megállva és fülét a hangszóróhoz tapasztva. Időnként egy-egy elmosódott foszlányt kaptak el, de idegen nyelven volt, senki nem értette. Az egyetlen ember, aki angolul beszélt, Reich Rezső volt, de ő változatlanul barlangfogságban tengette sivár életét és a szigetlakók inkább meghaltak volna, mint ideengedjék e szent órákban.

- S.O.S.! - kiabálta a mikrofonba Halmos. - Figyelem! Hall minket valaki? S.O.S.! Itt Újhaza beszél!

- Légy ésnél - bökte oldalba Salánkai -, ezt csak az érti, aki tud magyarul. A sziget koordinátáit nem ismerjük, hogy akarjuk elmagyarázni, hol vagyunk e pillanatban? Inkább keress tovább, hátha véletlenül magyar nyelvű adásra bukkanunk.

- Igazad van - válaszolta Halmos. - Látod, ezt a gombot kell lassan forgatni. Gyere, nekem remeg a kezem, olyan ideges vagyok - ezzel félrehúzódtott és átadta a helyet az elnöknek.

Salánkai se értett hozzá többet, de gyerekkorában amatőr rádiósszakkör tagja volt, így a hangolásról és a frekvenciáról volt némi halvány fogalma.

Jobb kezével óvatosan, milliméterről milliméterre mozdította el a hangoló gombot, ballal a hangerőszabályzót igazgatta, hogy meghallják, ha bejön valami. Az akkumulátor már az utolsókat rúgta, de hátha szerencsájuk lesz.

Először egy német szöveget fogtak, de rögtön el is halkult. Angol szavak foszlányait hallották, majd egy orosz káromkodást... A sercegés is egyre gyöngébb volt, s már remélni sem lehetett a sikert, amikor...

A hangszóróból tisztán és tökéletesen érthetően magyar beszéd csendült fel, egy női hang híreket olvasott:

- ... ezért a pártok követelik a soronkívüli választás újbóli kiírását. Ma már senki előtt sem kétséges, hogy a kormány hazug ígéretésekkel próbálta áztatni a magyar közvéleményt - jelentette ki egybehangzóan a tizenkét ellenzéki párt valamennyi szóvivője. Ugyanakkor megerősítették azt a korábban kiadott nyilatkozatot, miszerint egyik párt sem kíván választási szövetségre lépni a többivel. Egyformán, külön-külön állítják, hogy ők már látják az alagút végét. Programjaikban most is az infláció letörését, az árak mérséklését, a munkanélküliség

csökkenését vállalták, de emlékezhetünk rá, hogy ugyanezt ígéri az idén már harmadikként leköszönő koalíciós kormány, ha ismét elnyeri a választók bizalmát. A reálbérek csökkenése és a fogyasztás visszaszorítása elkerülhetetlenül odavezet - vélik a pártok -, hogy... krrr... költségvetési hiány... krrr... a megszorító intézkedések... a munkanélküliség... stabilitás... - itt hosszabb szünet állt be -... négy nullás vereséget szenvedett a magyar labdarúgó válogatott az andorrai... krrr... a szöv... kapitány úgy értékelte... elégedett a magyar csapat telj... krrr.... krrr... - és a rádió örökre elhallgatott.

Az akkumulátorok kimerültek.

Újhaza polgárai sápadtan néztek egymásra.

- Hát így állunk... - mondta rekedten Ábrahám.

- Ezek a hülye focisták...! Már Andorra is megver bennünket? - kesergett Snóbli. Neki ez tűnt fel leginkább.

- A politikusok se lettek sokkal okosabbak - sóhajtott Csontos. - Már tizenkét ellenzéki párt van? Nálunk *egy* is sok volt. S mi az, hogy idén már a harmadik leköszönő kormány... Ezek úgy cserélgetik egymást otthon, mint a gatyájukat. Nem szólsz semmit, elnök? - fordult Salánkaihoz.

Salánkai Elemér kezét tenyerébe hajtva ült, egész testét rázta a zokogás. Karola átölelte a vállát és magához szorította. Valaki vizet nyújtott oda, Salánkai szipogva megköszönte, krákolgott néhányat, aztán reszelős hangon megszólalt.

- Amit most hallottunk, talán *az utolsó üzenet* volt az Óhazából. Legyen intő jel és örök időkre emlékezzünk rá. Adjuk át az utánunk következőknek, tanulják meg a gyermekeink, hogy ha valakit elfog a honvágy, csak fel kelljen idézni előtte ezt a néhány mondatot. Kívánczik-e még vissza egy is közülünk az óhazába, barátaim? Itt mindenünk megvan, a gonoszt kiközösítettük magunk közül és remélem, sosem lesz követője. Ezt a napot tegyük örökké emlékezetessé, ezért javaslom, legyen ez az Új Honfoglalás napja és minden évben ünnepeljük meg, mert úgy érzem, az otthoni hírek hallatán, most értettük meg igazából, hogy az Újhaza *jobb haza*, mint a régi, mindaddig, amíg vigyázunk, hogy a pártviszály többé ne dülje fel a hétköznapijainkat. Ahogy szoktuk: aki egyetért velem, emelje fel a kezét! Szavazzunk, polgártársaim! Esküdjünk, hogy megőrizzük gyermekeinknek a sziget békéjét!

Minden kéz az ég felé emelkedett és először halkan, aztán egyre erőteljesebben felcsendült a magyar Himnusz. A gyerekek csilingelő szopránja együtt szárnyalt a felnőttekével.

Állam született.

*

Fönn a hegyen, egy barlang mélyén rongyokba burkolt, eszelős emberroncs rázta fenyegetően az öklét. A barlang bejárata mellett jeltelen, megsüppedt sírdomb feketéllett. Távolról idelátszott az elhagyott *Totem* ormóttan alakja, baljóslatú árnyékát szétterítette a tájon.

- Énekeljetek csak! - rikácsolta az ember, gyűlölettől elfúló hangon. - Énekeljetek, átkozottak! Még élek! - és durván magához rántotta a mellette térdeplő gyerek borzas fejét. A félárva kisfiú rettegve csüngött apja ajkain és halkan vele mormolta az átkokat.

Még nem tudta, mit jelentenek.

De már tanulta...

Epilógus

Az elnök a sziklán ült és a tengert nézte.

Mára végzett az írással.

Megropogtatta fájó csontjait és felállt. Már éppen indulni akart az ünnepségre, amikor csengő hang állította meg.

- Édesapám! Jöhetünk?

A fiai voltak. Mokány, izmos legénykék, az egyik kilenc, a másik nyolc esztendő, ugyanannyi, mint a legtöbb gyerek Újházában, náluk csak fiatalabbak voltak. Sugárzott belőlük az életerő és a bátorság, tekintetük merész és nyíltan őszinte. Mindkettőjük vállán átvette íj, a vesszőkötegekkel, kezükben hajítódárda, mezítláb lépkedtek a szúrós sziklákon át, de fel se vették. Kecsebőr nadrágjuk zsebe feszült a parittyakövektől.

- Vendégünk van, édesapám - kiáltotta már messziről a nagyobbik.

- Ki az? - csodálkozott az apa.

- Egy kisfiú. Azt mondja, a tiltott barlangban lakott, de meghaltak a szülei és fél egyedül. Szeretne nálunk élni. Félénk, alig beszél és nagyon éhes. Édesapám, lehetne a mi testvérünk az új fiú?

Salánkai Elemér elgondolkozott.

Milyen furcsa a sors. Ma van tíz éve, hogy a szigetre léptek, este nagyszabású ünnep, hálaadó istentisztelet lesz. S e napon kapja a hírt, hogy az, aki annyi bajt, szomorúságot hozott rájuk, nincs többé.

- De a fia él! - rettent vissza... Aztán megenyhült.

Talán még megmenthető, hiszen ő sem lehet több kilenc évesnél. Gyermek, akinek lelke formálható. S talán anyja jó szívét örökölte. A legádázabb ellenség fia az ő gyermekei testvére legyen? Isten keze! Isten akarata...

- Ha édesanyátok is beleegyezik, lehet a testvéretek - mondta csöndesen és magában arra gondolt:

- Bár az lenne! Testvér, és nem ellenfél.

Most béke van, nyugalom, boldogság és jólét.

- *Vajon meddig még?*

***